

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

**LAIVASTOLINJAN TAKTIIKAN OPETUKSEN JA OPETUSSUUNNITELMIEN
VASTAAVUUS ENSIMMÄISTEN TEHTÄVIEN VAATIMUKSIIN**

Pro gradu -tutkielma

Kadettikersantti
Tuomas Huolman

Merikadettikurssi 75
Laivastolinja

Maaliskuu 2009

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

Kurssi Merikadettikurssi 75	Linja Laivastolinja
Tekijä Kadettikersantti Tuomas Huolman	
Tutkielman nimi LAIVASTOLINJAN TAKTIIKAN OPETUKSEN JA OPETUSSUUNNITELMIEN VASTAAVUUS ENSIMMÄISTEN TEHTÄVIEN VAATIMUKSIIN	
Oppiaine, johon työ liittyy Taktiikka	Säilytyspaikka Kurssikirjasto (MPKK:n kirjasto)
Aika Maaliskuu 2009	Tekstisivuja 63 Liitesivuja 2
TIIVISTELMÄ <p>Tutkimuksen päämääränä on tarkastaa vastaavatko opetussuunnitelmat sekä niiden tavoitteet laivastolinjalta valmistuvien ensimmäisten tehtävien asettamia vaatimuksia operaatiotaidon ja taktiikan hallinnalle. Lisäksi tutkimuksessa kartoitetaan operaatiotaidon ja taktiikan opetuksen nykytila.</p> <p>Tutkimuksen pääkysymys on vastaavatko operaatiotaidon ja taktiikan opetuksen sisältö ja tavoitteet nuoren upseerin ensimmäisen tehtävän ja sen toimintaympäristön asettamia vaatimuksia? Muut tutkimuskysymykset ovat: Millainen on laivastolinjan koulutusjärjestelmä? Kuinka laajoja ovat operaatiotaidon ja taktiikan opinnot? Mitä opintoja opetussuunnitelmat sisältävät operaatiotaidon ja taktiikan osalta? Mitä tavoitteita on asetettu operaatiotaidon ja taktiikan opetukselle? Mitkä ovat laivastolinjalta valmistuvan kadetin tyypillisimmät ensimmäiset tehtävät? Mitkä ovat laivastolinjalta valmistuvien kadettien ensimmäisten tehtävien ja niiden toimintaympäristöjen asettamat vaatimukset operaatiotaidon ja taktiikan hallinnalle?</p> <p>Tutkimuksessa käytetään tutkimusmenetelminä kuvailevaa asiakirja- ja kirjallisuus-tutkimusta sekä kyselytutkimusta. Tutkimuksen teoria perustuu uuden koulutusjärjestelmän sekä operaatiotaidon ja taktiikan opetussuunnitelmien sisällön ja tavoitteiden analysointiin. Tutkimuksen toisessa vaiheessa selvitetään kyselyllä, mitkä ovat tyypillisimmät ensimmäiset tehtävät laivastolinjalta valmistuvalle. Lisäksi selvitetään ensimmäisten tehtävien sekä niiden toimintaympäristöjen asettamat vaatimukset operaatiotaidon ja taktiikan hallinnalle. Kolmannessa vaiheessa luodaan suoritettun kyselyn perusteella hahmotelma yleisistä eri toimintaympäristöjen ja tehtävien asettamista vaatimuksista. Neljännessä vaiheessa vertaillaan tutkimuksen ensimmäisen</p>	

vaiheen teoriaa kolmannessa vaiheessa muodostettuun hahmotelmaan. Lopuksi teorian ja hahmotelman vertailusta muodostettuja johtopäätöksiä verrataan kyselyn kohderyhmän kokemuksiin saadusta opetuksesta ja sen vastaavuudesta ensimmäisten tehtävien asettamiin vaatimuksiin.

Tutkimuksen johtopäätösten perusteella voidaan todeta, että kokonaisuuksien hallinnan ja ymmärtämisen kannalta, laivastolinjan operaatiotaidon ja taktiikan opetus antaa riittävät perusteet ensimmäisiä tehtäviä varten. Merenkulku- ja järjestelmäkoulutuksessa on kuitenkin puutteita käytännön osaamisen näkökulmasta.

Operaatiotaidon ja taktiikan opetuksen ja opetussuunnitelmien tavoitteiden asettelun voidaan todeta vastaavan suhteellisen hyvin ensimmäisten tehtävien operaatiotaidon ja taktiikan hallinnalle asettamia vaatimuksia.

AVAINSANAT

Taktiikka, operaatiotaito, taktiikan opetus, opetussuunnitelma, tavoitteet, tehtävä, vaatimus, laivastolinja, koulutus

LAIVASTOLINJAN TAKTIIKAN OPETUKSEN JA OPETUSSUUNNITELMIEN VASTAAVUUS ENSIMMÄISTEN TEHTÄVIEN VAATIMUKSIIN

1. JOHDANTO	1
1.1 Aiheen esittely	1
1.2 Tutkimus tilanne ja lähdeaineisto	3
1.3 Tutkimuksen rakenne ja tutkimusmenetelmät	4
1.4 Tutkimuksen tehtävä ja tutkimuskysymykset	5
1.5 Käsitteet ja määritelmät	6
2. LAIVASTOLINJAN KOULUTUSJÄRJESTELMÄ	9
2.1 Yleistä	9
2.2 Sotatieteiden kandidaatin tutkinnon tavoitteet	11
2.3 Sotatieteiden kandidaatin tutkinnon rakenne	12
2.4 Sotatieteiden maisterin tutkinnon tavoitteet	14
2.5 Sotatieteiden maisterin tutkinnon rakenne	15
2.6 Sotilasammattilliset opinnot	16
3. LAIVASTOLINJAN OPERAATIOTAIDON JA TAKTIIKAN OPETUS	18
3.1 Yleistä	18
3.2 Operaatiotaidon ja taktiikan opetus kandidaatin tutkinnossa	18
3.2.1 Sotataidon perusteet	18
3.2.2 Taistelun perusteet 1	19
3.2.2.1 Meripuolustuksen perusteet ja taistelukenttä	20
3.2.2.2 Aluksen taisteluvälineet	21
3.2.3 Taistelun perusteet 2	21
3.2.4 Taktiikan perusteet 1	22
3.2.5 Taktiikan soveltaminen	22
3.2.5.1 Meripuolustuksen tilannekuva	23
3.2.5.2 Taistelualueiden asejärjestelmien käyttö	24
3.2.5.3 Taistelualueiden vedenalainen sodankäynti	25
3.2.5.4 Soveltava merisotataktiikka	26
3.2.6 Sotatieteiden kandidaatin tutkielma ja sitä tukevat opinnot	27
3.3 Operaatiotaidon ja taktiikan opetus maisterin tutkinnossa	27
3.3.1 Joukkoyksikön taistelu	28
3.3.1.1 Johdatus joukkoyksikön taisteluun	28

3.3.1.2 Joukkoyksikön taistelu 1	29
3.3.1.3 Joukkoyksikön taistelu 2	29
3.3.1.4 Nykyaikaisen taistelun erityispiirteet	30
3.3.1.5 Yhtymän taistelu	31
3.3.2 Sotataidon syventävät opinnot	31
3.3.2.1 Sotataidon kehittyminen	32
3.3.2.2 Sotataidon suuntautumisvaihtoehdot	32
3.3.2.3 Sotataidon tutkimusmenetelmäopinnot	33
3.3.2.4 Pro gradu -tutkielma ja seminaarit	33
3.4 Sotilasammattilliset opinnot	33
3.4.1 Saaristomerenkulun soveltavat opinnot	33
3.4.2 Rannikkomerenkulun soveltavat opinnot	34
3.4.3 Kansainvälinen hätä- ja turvallisuusradioliikennekurssi	34
3.4.4 Merioikeus	35
3.4.5 Palontorjunta	35
3.4.6 Pelastautuminen	35
3.4.7 ARPA-kurssi	35
3.4.8 Laivan tekninen käyttö ja huolto	36
3.4.9 Merilääkintä	36
3.4.10 Kansainvälinen toiminta	36

4. ENSIMMÄISTEN TEHTÄVIEN ASETTAMIEN VAATIMUSTEN MÄÄRITTÄMINEN KYSELYN PERUSTEELLA

4.1 Kyselyn taustoja ja käyttökelpoisuus	38
4.2 Kyselyn toteutus	39
4.3 Laivastolinjalta valmistuvan tyypilliset ensimmäiset tehtävät	42
4.4 Ensimmäisten tehtävien asettamat vaatimukset operaatiotaidon ja taktiikan hallinnalle	43

5. HAHMOTELMA OPERAATIOTAIDON JA TAKTIIKAN HALLINNAN VAATIMUKSISTA ENSIMMÄISISSÄ TEHTÄVISSÄ

5.1 Hahmotelman muodostamisen perusteet	46
5.2 Hahmotelma ensimmäisten tehtävien asettamista vaatimuksista	46
5.3 Johtopäätökset hahmotelmasta	50

6. HAHMOTELMAN VERTAAMINEN OPETUSSUUNNITELMIIN

6.1 Vertailun toteutus	51
------------------------	----

6.2 Hahmotelman vertaaminen	51
6.3 Johtopäätökset suoritetusta vertailusta	56
7. YHTEENVETO	59
7.1 Johtopäätökset	59
7.2 Diskussio	62
7.3 Jatkotutkimustarpeet ja -mahdollisuudet	63
LÄHTEET	64
LIITTEET	67

LAIVASTOLINJAN TAKTIIKAN OPETUKSEN JA OPETUSSUUNNITELMIEN VASTAAVUUS ENSIMMÄISTEN TEHTÄVIEN VAATIMUKSIIN

1 JOHDANTO

1.1 Aiheen esittely

Maanpuolustuskorkeakoulu on Suomessa korkeinta yleistä ja sotilaallista maanpuolustusopetusta antava taho. Maanpuolustuskorkeakoulun päätehtävänä on suunnitella ja järjestää opetus, joka johtaa upseerin virkoihin vaadittaviin tutkintoihin. Lisäksi korkeakoulussa tehdään myös sotatieteellistä tutkimusta.¹

Maanpuolustuskorkeakoulussa annettava koulutus jakaantuu kolmelle tutkinto-osastolle, jotka ovat kadettikoulu, jatkotutkinto- ja täydennyskoulutusosasto. Opetuksen suunnittelusta ja toteuttamisesta vastaavat ainelaitokset. Ainelaitoksia ovat taktiikan laitos, strategian laitos, tekniikan laitos, johtamisen laitos, sotahistorian laitos, koulutustaidon laitos sekä käyttäytymistieteiden laitos. Lisäksi ainelaitokset vastaavat oman alansa tutkimuksesta ja tutkijakoulutuksesta. Maanpuolustuskorkeakoulun lisäksi korkeakouluopetusta annetaan Maanpuolustuskorkeakoulun ohjeistamana puolustushaara-, aselaji- ja toimialakouluissa.²

Tutkintouudistus, joka tunnetaan Bolognan prosessina, otettiin käyttöön suomalaisissa yliopistoissa vuonna 2005. Maanpuolustuskorkeakoulu liittyi prosessiin vuonna 2006, mutta ensimmäinen askel kohti uudistusta otettiin jo vuonna 2001 siirtymällä kandidaatti- ja maisteriopintojen muodostamaan kaksijakoisuuteen ja oppiainepohjaiseen opetukseen. Vuodesta 2006 eli 93. kadettikurssista ja 76. merikadettikurssista alkaen käytössä ollut tutkintorakenne pyrkii huomioimaan Bolognan prosessin ja yli-

¹ <http://www.mpkk.fi/fi/esittely/> 3.1.2009 ja <http://www.mpkk.fi/fi/esittely/strategia/missio.html> 3.1.2009

² Sama

opistojen tutkinnoista annetun asetuksen edellyttämät yleiset alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon kompetenssivaatimukset sekä toimialan edellyttämän osaamisen tason.³

Maanpuolustuskorkeakoulun suurin opetus- ja tutkimusyksikkö on taktiikan laitos. Taktiikan laitoksen tehtävät ovat:

1. Upseerin tutkintoon ja jatkotutkintoon kuuluva operaatiotaidon ja taktiikan opetus
2. Operaatiotaidon ja taktiikan tutkimus sekä tutkimuskoulutus
3. Sodan ajan johtajien ja joukkojen koulutuksen tukeminen simulaattori-harjoituksissa painopisteenä maavoimien joukot

Operaatiotaidon ja taktiikan opetuksen tavoitteena on, että koulutettavilla on mahdollisimman ajanmukaiset ja hyvät tiedot, taidot ja käytännön valmiudet toimia sodan ja rauhan ajan tehtävissään. Lisäksi annettavalla koulutuksella pyritään kehittämään koulutettavien valmiuksia puolustusjärjestelmän yhteisten, puolustushaarojen sekä aselajien suorituskyvyn kehittämiseen, viranomaisyhteistyöhön ja kansainvälisten operaatioiden eritasoisin tehtäviin.⁴

Vuoden 2006 koulutus uudistuksen myötä opetussuunnitelmiin tehdyt uudistukset ja muutokset toteutettiin Maanpuolustuskorkeakoulun johdolla yhdessä aselaji- ja puolustushaarakoulujen kanssa. Opetussuunnitelmiin taktiikan opetuksen osalta on koulutus uudistuksessa tehtyjen muutosten vuoksi saattanut jäädä puutteita tai opetussuunnitelmissa saattaa esiintyä päällekkäisyyksiä. Osa aiemmin opetussuunnitelmiin kuuluneista taktiikan kursseista on jäänyt kokonaan pois ja osa taas muuttanut muotoaan nykyisessä opetussuunnitelmassa. Jatkuva taistelukentän muuttuminen ja tekniikan kehittymien on myös saattanut aiheuttaa muutoksia toimintaympäristössä ja asettanut uusia vaatimuksia taktiikan opetukselle.⁵

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan opetussuunnitelmien sisältöä ja tavoitteiden asetelua merikadettikurssien laivastolinjojen osalta. Tavoitteena on tarkastaa vastaavat-

³ Maanpuolustuskorkeakoulun asiakirja 2006: Sotatieteellisten perustutkintojen uudistuksen raportti, s.1-10

⁴ <http://www.mppk.fi/fi/esittely/organisaatio/laitokset/takti/3.1.2009>

⁵ Maanpuolustuskorkeakoulun asiakirja 2006: Sotatieteellisten perustutkintojen uudistuksen raportti, s.1-15

ko operaatiotaidon ja taktiikan opetuksen opetussuunnitelmien sisältö ja tavoitteet nuorten vastavalmistuneiden upseerien ensimmäisten tehtävien asettamia vaatimuksia. Lisäksi toisena tavoitteena on selvittää laivastolinjalta valmistuvan nuoren upseerin tyypillisimmät ensimmäiset tehtävät.

1.2 Tutkimustilanne ja lähdeaineisto

Puolustusvoimissa on tutkittu operaatiotaitoa ja taktiikkaa oppiaineena melko paljon viimeisen 20 vuoden aikana. Tutkimukset ovat pääasiassa käsitelleet operaatiotaidon ja taktiikan opetusta oppimisen ja opettamisen näkökulmasta sekä koulutusjärjestelmän rakennemuutosten vaikutuksesta tapahtuneita operaatiotaidon ja taktiikan opetuksen tavoitteellisia, sisällöllisiä ja menetelmällisiä muutoksia. Opetusta ja oppimista käsittelevät tutkimukset ovat pääsääntöisesti taktiikan laitoksen tutkijoiden tekemiä. Tutkimuksia on myös julkaistu taktiikan laitoksen julkaisusarjoissa. Koulutusjärjestelmän muutoksista johtuneita opetuksen sisällössä ja tavoitteissa tapahtuneita muutoksia ovat taas tutkineet pääasiassa opiskelijat esi- ja yleisesikuntaupseerikursseilta.

Komentajakapteeni Mikko Saarinen on tutkinut esiuupseerikurssin tutkielmassaan upseerien koulutusjärjestelmän muutosten vaikutuksia merivoimien taktiikan opetukseen. Tutkimuksessa komentajakapteeni Saarinen selvittää kuinka vuonna 1991 alkanut koulutusuudistus on muuttanut merivoimien taktiikan opetusta.⁶ Lisäksi komentajakapteeni Saarinen on tutkinut yleisesikuntaupseerikurssin diplomityössään merivoimien upseerien operaatiotaidon ja taktiikan koulutusta kokonaisuutena tarkasteltuna. Tutkimuksen päämääränä oli selvittää, vastaako merivoimien upseerin taktiikan koulutus niihin vaatimuksiin ja haasteisiin, mitä nykypäivän sodan ajan tilanne ja tehtävät meriupseerilta vaativat.⁷ Komentajakapteeni Saarisen tutkimukset sisältävät hyvää perustietoa koulutusjärjestelmän muutoksen vaikutuksista operaatiotaidon ja taktiikan opetukseen sekä luo käsityksen Merivoimissa annetusta operaatiotaidon ja taktiikan opetuksesta. Tutkimusten iästä johtuen, tutkimukset eivät kuitenkaan sisällä relevanttia tietoa nykypäivän tutkintorakenteesta eivätkä opetuksen tämän hetkisestä sisällöstä ja tavoitteista.

⁶ Mikko Saarinen 1997: Upseerien koulutusjärjestelmän muutoksen vaikutukset merivoimien taktiikan opetukseen, Tutkielma, Esiupseerikurssi 50, s. 1

⁷ Mikko Saarinen 1999: Merivoimien upseerien operaatiotaidon ja taktiikan koulutus kokonaisuutena tarkasteltuna, Diplomityö, Yleisesikuntaupseerikurssi merisotalinja 21

Kapteeni Joakim Salonen käsittelee tutkielmassaan Tiedän ja osaan, osaan ja ymmärrän? taktiikan osaamisen kehittymistä Maanpuolustuskorkeakoulussa. Tutkimus keskittyy kadettien taktiikan osaamisen kehittymiseen valinnaisten opintojen aikana. Tutkimuksen tavoitteena on ollut selvittää kadettien oppimista taktiikan eri osa-alueilla opiskelijan näkökulmasta. Tutkimustulokset ovat toimineet apuna Taktiikan laitoksen kehittäessä kadettien koulutusta.⁸

Mika Huttusen ja Jussi Metterin toimittama Ajatuksia operaatiotaidon ja taktiikan laadullisesta tutkimuksesta -kirja esittelee näkemyksiä operaatiotaidon ja taktiikan tieteenalasta. Kirja ei ole varsinainen metodiopas, vaan kirjassa pohditaan operaatiotaidon ja taktiikan olemusta ja käsitellään tutkimusmenetelmiä esimerkkien ja analyysien kautta.⁹ Tässä tutkimuksessa kirjaa käytetään yleisenä oppaana operaatiotaidon ja taktiikan tutkimuksen tekemiselle tutkimusmenetelmien sekä operaatiotaidon ja taktiikan tieteenalan näkökulmista.

Tässä tutkimuksessa käytetään tammikuussa 2009 voimassa olleita opetussuunnitelmia laivastolinjan opetusta ja opetussuunnitelmia käsiteltäessä. Maanpuolustuskorkeakoulun Opinto-opas 2008–2009, Sotatieteiden kandidaatin ja maisterin tutkinnot, toimii keskeisenä lähteenä koulutusjärjestelmää ja yleisiä opetussuunnitelmia käsittelevissä osioissa. Merisotakoulun opetussuunnitelma Sotatieteiden kandidaatin tutkinto, Laivastolinja 2009, toimii päälähteenä käsiteltäessä laivastolinjan operaatiotaidon ja taktiikan opintoja sotatieteiden kandidaatin tutkinnossa. Sotatieteiden maisterin tutkinnon operaatiotaidon ja taktiikan opintoja käsiteltäessä lähteenä toimivat Maanpuolustuskorkeakoulun Opinto-opas 2008–2009 ja Merisotakoulun Koulutuskeskuksen suunnitelmaa Joukkoyksikön taistelu (20 op), Käsikirjoitus (luonnos).

1.3 Tutkimuksen rakenne ja tutkimusmenetelmät

Tässä tutkimuksessa käytetään tutkimusmenetelmänä kuvailevaa asiakirja- ja kirjallisuustutkimusta sekä kyselytutkimusta. Tutkimuksen teoria perustuu Bolognan prosessin mukaisen koulutusjärjestelmän sekä operaatiotaidon ja taktiikan opetussuun-

⁸ Salonen Joakim 2006: Tiedän ja osaan, osaan ja ymmärrän? Taktiikan osaamisen kehittyminen Maanpuolustuskorkeakoulussa, Maanpuolustuskorkeakoulu, Taktiikan laitos, Julkaisusarja 1, Taktiikan tutkimuksia N:o 1/2006, Edita Prima Oy Helsinki

⁹ Huttunen, Mika – Metteri, Jussi 2008: Ajatuksia operaatiotaidon ja taktiikan laadullisesta tutkimuksesta, Maanpuolustuskorkeakoulu, Taktiikan laitos, Julkaisusarja 2, Taktiikan asiatietao n:o 1/2008, Edita Prima Oy Helsinki

nitelmien sisällön ja tavoitteiden analysointiin. Analysoinnissa lähteinä käytetään toimeenpanokäsikirjoja, opetussuunnitelmia, pedagogisia käsikirjoituksia ja muita yleisiä opetusta koskevia asiakirjoja.

Tutkimuksen toisessa vaiheessa selvitetään, mitkä ovat tyypillisimmät ensimmäiset tehtävät nuorille upseereille. Lisäksi selvitetään ensimmäisten tehtävien sekä niiden toimintaympäristöjen asettamat vaatimukset operaatiotaidon ja taktiikan hallinnalle. Selvitys toteutetaan suorittamalla puolistrukturoitu kysely vuonna 2008 laivastolinjalta valmistuneille sotatieteiden maistereille. Koska laivastolinjalta vuonna 2008 valmistuneet maisterit ovat aloittaneet eri tehtävissä, on luonnollista, että jokaisella heistä on oma näkemyksensä tehtävästään ja sen toimintaympäristöstä sekä niiden asettamista vaatimuksista. Tämän vuoksi kyselystä saatujen vastausten analysoinnin perusteella, tutkimuksen kolmannessa vaiheessa, luodaan hahmotelma yleisistä eri toimintaympäristöjen ja tehtävien asettamista vaatimuksista nuorille upseereille heidän ensimmäisissä tehtävissään.

Tutkimuksen neljännessä vaiheessa vertaillaan tutkimuksen ensimmäisen vaiheen teoriaa kolmannessa vaiheessa muodostettuun hahmotelmaan. Tämän lisäksi teorian ja hahmotelman vertailusta muodostettuja johtopäätöksiä tullaan vertaamaan kyselyn kohderyhmän kokemuksiin saadusta opetuksesta ja sen vastaavuudesta ensimmäisten tehtävien asettamiin vaatimuksiin operaatiotaidon ja taktiikan hallinnalle. Tutkimuksen neljännen vaiheen tavoitteena on selvittää vastaus tutkimuksen pääkysymykseen: Vastaavatko operaatiotaidon ja taktiikan opetuksen sisältö ja tavoitteet nuoren upseerin ensimmäisen tehtävän ja sen toimintaympäristön asettamia vaatimuksia?

1.4 Tutkimuksen tehtävä ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksen päämääränä on tarkastella merikadettikurssien laivastolinjoille annettavan operaatiotaidon ja taktiikan opetuksen opetussuunnitelmien sisältöä ja tavoitteiden asettelua. Tarkastelussa huomioidaan nuoren upseerin ensimmäisen tehtävän ja sen toimintaympäristön asettamat vaatimukset.

Tutkimuksen pääkysymys on:

1. Vastaavatko operaatiotaidon ja taktiikan opetuksen sisältö ja tavoitteet nuoren upseerin ensimmäisen tehtävän ja sen toimintaympäristön asettamia vaatimuksia?

Tutkimuskysymykset ovat:

1. Millainen on laivastolinjan koulutusjärjestelmä?
2. Kuinka laajoja ovat operaatiotaidon ja taktiikan opinnot?
3. Mitä opintoja opetussuunnitelmat sisältävät operaatiotaidon ja taktiikan osalta?
4. Mitä tavoitteita on asetettu operaatiotaidon ja taktiikan opetukselle?
5. Mitkä ovat laivastolinjalta valmistuvan kadetin tyypillisimmät ensimmäiset tehtävät?
6. Mitkä ovat laivastolinjalta valmistuvien kadettien ensimmäisten tehtävien ja niiden toimintaympäristöjen asettamat vaatimukset operaatiotaidon ja taktiikan hallinalle?

Tutkimuksen tavoitteena on siis pyrkiä kartoittamaan operaatiotaidon ja taktiikan opetuksen nykytila sekä vastaavuus nuorten upseerien ensimmäisten tehtävien operaatiotaidon ja taktiikan hallinalle asettamiin vaatimuksiin. Tutkimuksessa ei ole määräävänä tekijänä yksikään tietty tehtävä, vaan tutkimuksella pyritään vastaamaan kaikkiin laivastolinjalta valmistuvan kadetin ensisijaisiin tehtäviin.

1.5 Käsitteet ja määritelmät

Maanpuolustuskorkeakoulu on tiedekorkeakoulu, joka on erikoistunut **sotatieteen**. Maanpuolustuskorkeakoululla sotatieteen tieteenaloja ovat: sotahistoria, sotatekniikka, sotilaspedagogiikka, sotilaspsykologia, sotilassosiologia, strategia, johtaminen sekä operaatiotaito ja taktiikka.¹⁰

¹⁰ Huttunen ja Metteri 2008, s.8-9

Oppiaineita Maanpuolustuskorkeakoulussa ovat sotataito, sotilaspedagogiikka, johtaminen ja sotatekniikka.¹¹

Sotataito on käsitteenä laaja-alainen. Sotataitoa on niin tiedettä kuin taitoakin. Kun sotataitoa opetetaan ja tutkitaan, se on tiedettä ja, kun taas vastaavasti sotataitoa käytetään ja sovelletaan, se on taitoa. Sotataito on myös yksi Maanpuolustuskorkeakoululla opetettavista oppiaineista. Sotataito oppiaineena sisältää sotahistorian, strategian sekä operaatiotaidon ja taktiikan tieteenalat.¹²

Operaatiotaito on oppi sotatoimista ja operaatioista sekä taito suunnitella, valmistella ja johtaa operaatioita. Operaatio sotilaallisessa merkityksessä eli sotatoimi käsittää sarjan yhteenkuuluvia taisteluita, ryhmyksiä sekä joukkojen ja materiaalin siirtoja halutun päämäärän saavuttamiseksi. Täten operaatiotaidolla voidaan määritellä koska, missä, miten ja mitä varten joukkokokonaisuudet taistelevat.¹³ Merivoimissa tämä tarkoittaa merivoimien ja meripuolustusalueiden taistelua.¹⁴

Von Clausewitz on määritellyt **taktiikan** oppina asevoimien käytöstä taistelussa.¹⁵ Maanpuolustuskorkeakoulun taktiikan laitoksen tutkija Mika Huttunen määrittää käsitteen taktiikka kirjassaan Näkökulmia taktiikkaan seuraavasti: *”Taktiikka on tehtävän toteuttamiseen asetettujen resurssien ja keinojen optimaalista suunnittelua sekä sovellettua käyttöä päämäärien saavuttamiseksi taistelussa. Taktiikka edellyttää taisteluun liittyvien keinojen tuntemista ja taitoa soveltaa niitä käytännössä.”*¹⁶

Bolognan prosessi perustuu Sorbonnen julistukseen vuonna 1998, jolloin Englannin, Italian, Saksan ja Ranskan opetusministerit allekirjoittivat julistuksen eurooppalaisten korkeakoulututkintojärjestelmien harmonisoinnista. Seuraavana vuonna julistuksen allekirjoittivat 29 muuta eurooppalaista maata. Julistuksen tarkoituksena on saada aikaan yhteinen eurooppalainen tutkimus- ja korkeakoulutusalue vuoteen 2010 mennessä¹⁷

¹¹ Maanpuolustuskorkeakoulu, Opinto-opas 2008-2009 Sotatieteiden kandidaatin ja maisterin tutkinnot, Opetusala/Opintoasiainosasto, Edita Prima Oy Helsinki, s.226

¹² Sama, s.8-10

¹³ Sama, s.11-13

¹⁴ Saarinen 1999, s.8

¹⁵ Clausewitz Carl von 1998: Sodankäynnistä, Art House 2005

¹⁶ Huttunen Mika 2005: Näkökulmia taktiikkaan, Maanpuolustuskorkeakoulu, Taktiikan laitos, Helsinki 2005, s.46

¹⁷ Maanpuolustuskorkeakoulun asiakirja 2006: Sotatieteellisten perustutkintojen uudistuksen raportti, s.4-5

Opintopiste on vanhan opintoviikkokäsitteen korvaaja. Opintopistekäsite otettiin käyttöön Bolognan prosessin yhteydessä. Järjestelmä on nimeltään ECTS (European Credit Transfer System). Suomessa käytetään uuden tutkintoasetuksen mukaisesti määritelmää, jossa opiskelijan vuoden työmäärä on 1600 tuntia. Tämä vastaa 60 opintopistettä, mikä vastaa vanhassa järjestelmässä 40 opintoviikkoa. Yksi opintopiste vastaa siis 26.67 tunnin työmäärää. Työmäärä on käsite, joka tarkoittaa aikaa, jona keskimääräisesti opiskelijan odotetaan saavuttavan opetustavoitteiden mukaisen osaamistason. Työmäärään sisältyvät sekä omatoiminen opiskelu että lähiopetus.¹⁸

Tässä tutkimuksessa käytetään osaamisen tason termien määrittelyssä Pääesikunnan Maavoimaosaston pysyväisasiakirjan 02:01.1 liitteen yksi mukaisia määrittelyjä. **Tuntea** tarkoittaa, että henkilö pystyy havainnon tehtyään tunnistamaan eli palauttamaan mieleensä tiedon kyseisestä asiasta. Henkilö **tietää** asian, kun hän pystyy toimenpiteisiin ilman uutta havaintoa. **Osata** tarkoittaa, että henkilö tietää toimenpiteen ja osaa tehdä sen. Henkilö **hallitsee** asian, kun hän osaa tehdä sen rutiininomaisesti kaikissa tilanteissa ja olosuhteissa. **Ymmärtää** tarkoittaa, että henkilö on oppinut tiedon tai taidon niin, että tajuaa asian tarkoituksenmukaisuuden. Henkilö on **sisäistänyt** tiedon tai taidon kun, hän ymmärtää sen merkityksen ja toimii itseohjautuvasti sen mukaisesti.¹⁹

¹⁸ Sotatieteellisten perustutkintojen uudistuksen raportti, s.8

¹⁹ Pääesikunnan Maavoimaosasto: Pysyväisasiakirja 02:01.02, liite 1

2 LAIVASTOLINJAN KOULUTUSJÄRJESTELMÄ

2.1 Yleistä

Maanpuolustuskorkeakoulussa siirryttiin vuoden 2006 tutkintorakenteen uudistuksessa kaksiportaiseen tutkintorakenteeseen. Kaksiportaisessa tutkinnossa opiskelija suorittaa ensin alemman korkeakoulututkinnon eli sotatieteiden kandidaatin tutkinnon ja tämän jälkeen ylemmän korkeakoulututkinnon eli sotatieteiden maisterin tutkinnon. Vuoden 2006 tutkintorakenne uudistuksen myötä kaikki kouluun valitut opiskelijat saavat automaattisesti oikeuden suorittaa ylemmän korkeakoulututkinnon. Sotatieteiden kandidaatin ja maisterin opinnot ovat kuitenkin erillisiä tutkintoja, jolloin tutkintoihin ei voi käyttää samoja opintoja.²⁰

Tutkintorakenteen muutoksen myötä Maanpuolustuskorkeakoulun vanhan tutkintorakenteen mukaisten opintokokonaisuuksien sisältöjä ja mitoituksia on tarkistettu vastaamaan uutta tutkintorakennetta. Samalla siirryttiin vanhasta opintoviikkojärjestelmästä uuteen Bolognan prosessin mukaiseen yhteiseurooppalaiseen opintopistejärjestelmään (European Credit Transfer System). Yksi opintoviikko vastaa puoltatoista opintopistettä. Opintopiste vastaa uuden tutkintoasetuksen mukaisesti sitä työmäärää, jonka opintojakson suorittaminen vaatii koko lukuvuoden työmäärään suhteutettuna. Työmäärä on aika, jonka opiskelija keskimäärin tarvitsee saavuttaakseen opintojakson opetustavoitteiden mukaisen osaamisen tason. Vuoden kokonaistyömäärä on 1600 tuntia eli 60 opintopistettä.²¹

Upseerin ammattiin valmistuminen koostuu kolmesta osakokonaisuudesta. Osakokonaisuuksista kaksi ovat toisistaan erilliset opintovaiheet eli sotatieteiden kandidaatin ja maisterin tutkinnot. Kolmannen osakokonaisuuden muodostaa työelämävaihe.²²

Maanpuolustuskorkeakoulun sotatieteellisen perustutkinnon ensimmäisen vaiheen muodostaa sotatieteiden kandidaatin tutkinto, joka on laajuudeltaan vähintään 180 opintopistettä. Sotatieteiden kandidaatin tutkinto suoritetaan noin kolmessa vuodes-

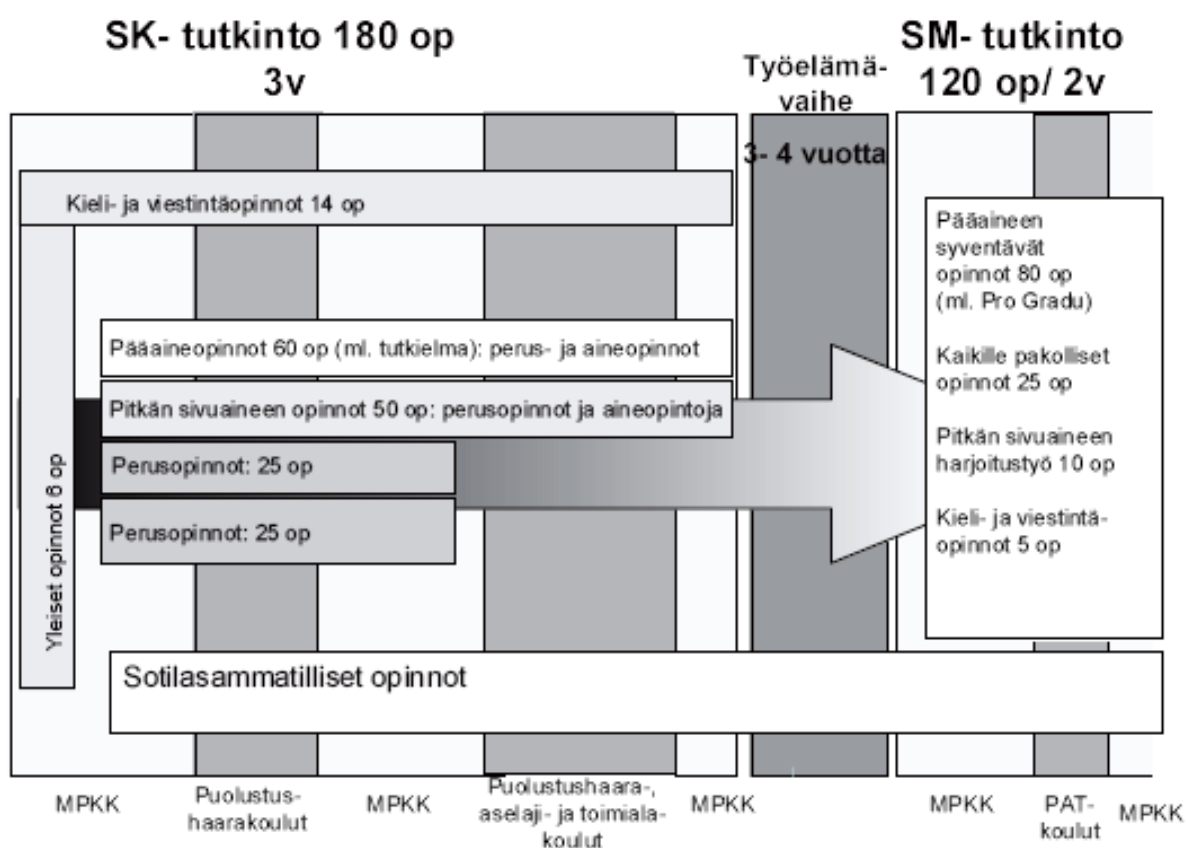
²⁰ Maanpuolustuskorkeakoulu, Opinto-opas 2008-2009, s.39-40 ja Sotatieteellisten perustutkintojen uudistuksen raportti, s.9-12

²¹ Maanpuolustuskorkeakoulu, Opinto-opas 2008-2009, s.39-40 ja Sotatieteellisten perustutkintojen uudistuksen raportti s.3-10

²² Maanpuolustuskorkeakoulu, Opinto-opas 2008-2009, s.39-40

sa. Tämän jälkeen opiskelija nimitetään nuoremman upseerin määräaikaiseen virkaan, jossa hän syventää saamaansa opetusta ja harjaantuu käytännön tehtävissä tyypillisimmin seuraavan 3-4 vuoden ajan. Määräaikaisessa virassa oleva nuori upseeri voi halutessaan kuitenkin työskennellä pidempäänkin kuin 3-4 vuotta ennen sotatieteiden maisterin opintojen alkua. Nuoremman upseerin määräaikaisen viran palvelusaika on kymmenen vuotta ja sitä on mahdollista jatkaa vielä viidellä vuodella puolustusvoimien tarpeiden perusteella.²³

Työelämävaiheen jälkeen kaikilla sotatieteiden kandidaateilla on mahdollisuus jatkaa opintojaan ja suorittaa sotatieteiden maisterin tutkinto, joka on laajuudeltaan vähintään 120 opintopistettä. Sotatieteiden maisterin tutkinto suoritetaan noin kahdessa vuodessa, jonka jälkeen opiskelija nimitetään nuoremman upseerin vakinaiseen virkaan.²⁴

Kuva 1: Perustutkinnon rakenne

Lähde: Maanpuolustuskorkeakoulu, Opinto-opas 2008-2009, Sotatieteiden kandidaatin ja maisterin tutkinnot, Opetusala/Opintoasiainosasto, Edita Prima Oy Helsinki, s.231, Liite 2

²³ Sama, s.39-40

²⁴ Maanpuolustuskorkeakoulu, Opinto-opas 2008-2009, s.39-40

Maanpuolustuskorkeakoulun opinnot jaetaan sotatieteellisiin ja sotilasammattillisiin opintoihin. Sotatieteellisten opintojen tavoitteena on luoda sotatieteiden kandidaatin ja sotatieteiden maisterin tutkintoon kuuluvat tiedolliset valmiudet ja osaaminen. Sotilasammattillisilla opinnoilla päämääränä on, että opiskelija saavuttaa upseerin virka-tehtävissä tarvittavan ammatillisen pätevyyden ja osaamisen. Sotilasammattillisilla opinnoilla koulutetaan opiskelija esimerkiksi käyttämään erilaisia ase- ja johtamisjär-jestelmiä. Lisäksi opiskelijalle koulutetaan tarvittavat pätevyudet esimerkiksi erilaisten ammuntojen johtamiseen ja valvomiseen. Lisäksi tavoitteena on kehittää opiskelijan oman erikoisalansa tietoja ja taitoja.²⁵

Lisäksi Maanpuolustuskorkeakoulun opintoihin kuuluu upseerikasvatus, jonka pää-määränä on antaa opiskelijalle valmiudet toimia upseerina erilaisissa toimintaympä-ristöissä ja tehtävissä. Upseerikasvatuksella pyritään luomaan opiskelijalle valmiudet toimia erilaisissa kriisitilanteissa niin rauhan aikana kuin sodassakin. Upseerikasva-tuksella annetaan opiskelijalle eettiset ja aatteelliset valmiudet kehittyä osaksi upsee-rien yhteisöä ja arvomaailmaa.²⁶

2.2 Sotatieteiden kandidaatin tutkinnon tavoitteet

Sotatieteiden kandidaatin tutkinnon tavoitteet perustuvat valtioneuvoston asetukseen maanpuolustuskorkeakoulusta annetun asetuksen muuttamisesta (735/2006). Ase-tuksen mukaan sotatieteiden kandidaattiin johtavan koulutuksen tulee antaa opiskeli-joille:

- ”1) tutkintoon kuuluvien pää- ja sivuaineiden tai niihin rinnastettavien ko-konaisuuksien perusteiden tuntemus sekä edellytykset alan kehityksen seuraamiseen;*
- 2) valmiudet tieteelliseen ajatteluun ja tieteellisiin työskentelytapoihin;*
- 3) edellytykset ylempään korkeakoulututkintoon johtavaan koulutukseen ja jatkuvaan oppimiseen;*
- 4) edellytykset soveltaa hankkimaansa tietoa työelämässä;*

²⁵ Sama, s.39-40

²⁶ Maanpuolustuskorkeakoulu, Opinto-opas 2008-2009, s.39-40

5) riittävä viestintä- ja kielitaito,²⁷

Valtioneuvoston asetuksen mukaisten tavoitteiden päämääränä on konkretisoitua käytäntöön opiskelijan valmiuksina toimia sodan ajan perusyksikön päällikkötehtävissä ja rauhan ajan perusyksikön kouluttaja- ja asiantuntijatehtävissä. Lisäksi opiskelija saa valmiudet toimia perusyksikön päällystön tehtävissä kansainvälisissä operaatioissa.²⁸

Sotatieteiden kandidaatin tutkinnon aikana suoritettavien sotilasammattillisten opintojen tavoitteena on täydentää tutkintoon johtavaa koulutusta. Sotilasammattillisilla opinnoilla annetaan opiskelijalle nuoren upseerin virassa tarvittava käytännön työnhallinnan kannalta oleellinen puolustushaara-, aselaji- ja toimialaosaaminen. Puolustushaarakohtaisesti määritellään vielä erikseen, mitä on upseerin tehtävässä tarvittava osaaminen käytännön työnhallinnan kannalta. Lisäksi opiskelijan on saavutettava henkilökunnan kuntoindeksissä vähintään taso 3 (HKI)²⁹

2.3 Sotatieteiden kandidaatin tutkinnon rakenne

Valtioneuvoston asetuksen maanpuolustuskorkeakoulusta annetun asetuksen muuttamisesta (735/2006) mukaiset ja Maanpuolustuskorkeakoulun rehtorin hyväksymät sotatieteiden perustutkinnot suoritetaan Maanpuolustuskorkeakoulun julkaisussa Opinto-opas 2008–2009 Sotatieteiden kandidaatin ja maisterin tutkinnot kuvatus rakenteen mukaisesti. Opintojen suunniteltu rakenne perustuu yleisiin sotatieteiden koulutuslalla päteviin akateemisiin ja sotilasammattillisiin osaamisvaatimuksiin. Sotatieteiden kandidaatin opintoja ohjaavat opetussuunnitelmat ovat perusrakenteeltaan yhtenäisiä kaikkien pääaineiden ja opintolinjojen osalta. Ainoan poikkeuksen tekevät Maanpuolustuskorkeakoulun rehtorin hyväksynnällä lentotekninen opintolinja³⁰

Sotatieteiden kandidaatin tutkinto suoritetaan kolmessa vuodessa ja tutkinnon laajuus on vähintään 180 opintopistettä. Sotatieteiden kandidaatin tutkinto jakautuu seuraaviin pakollisiin opintokokonaisuuksiin:

²⁷ Seppo Kääriäinen, Valtioneuvoston asetus, maanpuolustuskorkeakoulusta annetun asetuksen muuttamisesta (735/2006), Helsinki, 3 luku §10

²⁸ Maanpuolustuskorkeakoulu, Opinto-opas 2008-2009, s.40-41

²⁹ Maanpuolustuskorkeakoulu, Opinto-opas 2008-2009, s.40-41

³⁰ Sama, s.41 ja valtioneuvoston asetus (735/2006)

- Pääaine, jonka opinnot ovat laajuudeltaan 60 opintopistettä
- Pitkä sivuaine, jonka opinnot ovat laajuudeltaan vähintään 50 opintopistettä
- Kahden oppiaineen perusopinnot laajuudeltaan 25 opintopistettä per aine
- Kieli- ja viestintäopinnot, jotka ovat laajuudeltaan yhteensä 14 opintopistettä
- Yleiset opinnot laajuudeltaan kuusi opintopistettä³¹

Sotatieteiden kandidaatin tutkinnossa opiskelija valitsee pääaineen pääsääntöisesti ensimmäisen opiskeluvuoden jälkeen. Sotatieteiden kandidaatin tutkinnon oppiaineita ovat sotataito, sotilaspedagogiikka, johtaminen ja sotatekniikka. Kaikista oppiaineista on mahdollista suorittaa pääaineopinnot. Pääainevalinnoissa otetaan huomioon opiskelijan oma halukkuus ja opintomenestys sekä puolustusvoimien tarpeet.

Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen tarpeiden perusteella, opiskelijoiden tulee kuitenkin aina valita sotataito joko pääaineeksi tai sitten pitkäksi sivuaineeksi. Lisäksi poikkeuksia vapaaseen pää- ja sivuainevalintoihin aiheuttaa eri opintolinjojen osamisvaatimukset. Merisotalinjalla tämä tarkoittaa laivastolinjan osalta sitä, että pää- ja sivuaine tulee valita sotataidon ja sotatekniikan aineyhdistelmästä. Eli laivastolinjan opiskelijoiden vaihtoehdot ovat rajattu hyvinkin suppeaksi ammatillisen osaamisen varmistamiseksi.

Pääaineen opinnot koostuvat laivastolinjalla siis joko sotataidon tai sotatekniikan opinnoista. Pääaineesta suoritetaan aina perus- ja aineopinnot. Perusopinnot ovat laajuudeltaan 25 opintopistettä ja aineopinnot 35 opintopistettä. Lisäksi aineopintoihin sisältyy kymmenen opintopisteen kandidaatin tutkielma, jonka alalta opiskelija kirjoittaa kypsyysnäytteen.

Pitkä sivuaine, jonka opinnot koostuvat myös perus- ja aineopinnoista, on laajuudeltaan vähintään 50 opintopistettä. Pitkästä sivuaineesta tehdään lisäksi kymmenen opintopisteen laajuinen harjoitustyö. Harjoitustyön voi tehdä joko kandidaatin opintojen aikana, työelämävaiheessa tai vasta maisterin opintojen aikana. Harjoitustyö kir-

³¹ Maanpuolustuskorkeakoulu, Opinto-opas 2008-2009, s.41-42

jataan maisterin opintoihin, joten se on tehtävä viimeistään maisterin opintojen aikana.

Sotatieteiden kandidaatin opintojen ensimmäinen vaihe käsittää opintojen ensimmäisen vuoden. Opinnot aloitetaan kaikkien puolustushaarojen toimesta Maanpuolustuskorkeakoulussa yleisopinnoilla ja sotatieteiden oppiaineiden perusteilla sekä kieli- ja viestintäopinnoilla. Tämän jälkeen ensimmäisen vuoden keväällä siirrytään puolustushaarakouluihin, joka laivastolinjan osalta tarkoittaa Merisotakoulua, jatkamaan perusopintoja. Lisäksi laivastolinja aloittaa oman alansa sotilasammattilliset opinnot.

Opintojen toisessa vaiheessa aloitetaan toinen opiskeluvuosi valitsemalla pää- ja sivuaine ja jatketaan oppiaineiden perusopintoja Maanpuolustuskorkeakoululla. Opintojen toisessa vaiheessa opiskelija suorittaa loppuun kaikki sotatieteiden kandidaatin tutkintoon kuuluvat perusopinnot ja samalla jatkaa kieli- ja viestintäopintoja. Lisäksi opiskelija aloittaa aineopintojen opiskelun.

Sotatieteiden kandidaatin tutkinnon viimeinen eli kolmas vuosi keskittyy pääasiassa aineopintoihin, aselaji- ja toimialaopintoihin sekä sotilasammattillisiin opintoihin. Opintojen kolmas vuosi toteutetaan käytännössä kokonaan puolustushaara-, aselaji- ja toimialakouluissa. Laivastolinjan osalta tämä tarkoittaa opintoja Merisotakoulussa.³²

2.4 Sotatieteiden maisterin tutkinnon tavoitteet

Maanpuolustuskorkeakoulussa suoritettavan sotatieteiden maisterin tutkinnosta ja tutkinnon tavoitteista on määrätty valtioneuvoston asetuksessa maanpuolustuskorkeakoulusta annetun asetuksen muuttamisesta (735/2006) seuraavasti:

”Sotatieteiden maisterin tutkintoon johtavan koulutuksen tavoitteena on antaa opiskelijoille:

- 1) pääaineen tai siihen rinnastettavan kokonaisuuden hyvä tuntemus sekä sivuaineiden perusteiden tuntemus;*
- 2) valmiudet tieteellisen tiedon ja tieteellisten menetelmien soveltamiseen;*
- 3) valmiudet toimia työelämässä oman alansa asiantuntijana ja kehittäjänä;*
- 4) valmiudet tieteelliseen jatkokoulutukseen;*

³² Maanpuolustuskorkeakoulu, Opinto-opas 2008-2009, s.32 ja 41-42

5) hyvä viestintä- ja kielitaito”³³

Valtioneuvoston asetuksen sotatieteiden maisterin opinnoille asettamien tavoitteiden lisäksi opetusta ja sen tavoitteiden asettelua ohjaa Maanpuolustuskorkeakoulun opinto-opas. Koska sotatieteiden maisterin tutkintoon johtava koulutus, rakentuu sotatieteiden kandidaatin tutkinnon antamalle pohjalle, on maisterin opintojen koulutuksen tavoitteet yhtenevät sotatieteiden kandidaatin tutkintovaatimusten kanssa.

Sotatieteiden maisterin opinnoissa suoritetaan sotatieteiden maisterin tutkintoon johtavien opintojen lisäksi sotilasammattillisia opintoja. Sotilasammattillisten opintojen tavoitteena on, että koulutuksen hyväksytysti suorittanut opiskelija saavuttaa valmiuden toimia puolustusvoimien sodan ajan joukkojen joukkoyksikköpäällystön tehtävissä ja rauhan ajan perusyksikön päällikön tehtävissä. Lisäksi opiskelija tulisi olla valmius toimia perusyksikön päällystön tehtävissä kansainvälisissä tehtävissä. Opiskelijan tulee myös maisterin opinnoissa saavuttaa henkilökunnan kuntoindeksissä vähintään taso 3 (HKI).³⁴

2.5 Sotatieteiden maisterin tutkinnon rakenne

Sotatieteiden maisterin tutkintoon kuuluu valtioneuvoston asetuksen maanpuolustuskorkeakoulusta annetun asetuksen muuttamisesta (735/2006) mukaisesti pääaineen syventävät opinnot, pro gradu -tutkielma, kaikille pakollisia opintoja sekä kieli- ja viestintäopintoja. Lisäksi pitkän sivuaineen harjoitustyö, joka on mahdollista tehdä opintojen missä vaiheessa tahansa, kirjataan maisterin opintoihin.³⁵

Työelämäjakson jälkeen aloitettavat sotatieteiden maisteriopinnot opiskellaan pääosin Maanpuolustuskorkeakoulussa pääaineittain. Tämän lisäksi opintoja suoritetaan myös puolustushaara-, aselaji- ja toimialakouluissa. Sotatieteiden maisterin tutkinto on laajuudeltaan vähintään 120 opintopistettä ja tutkintoon johtavat opinnot suoritetaan noin kahdessa vuodessa. Sotatieteiden maisterin tutkinnon 120 opintopistettä koostuvat seuraavista pakollisista kokonaisuuksista:

³³ Valtioneuvoston asetus (735/2006), 3 luku 11 a §

³⁴ Maanpuolustuskorkeakoulu, Opinto-opas 2008-2009, s.40-43

³⁵ Valtioneuvoston asetus (735/2006) 3 luku 11 § ja 12 §

- Pääaineen syventävät opinnot ja pro gradu -tutkielma yhteensä laajuudeltaan 80 opintopistettä
- 25 opintopisteen laajuiset kaikille pakolliset opinnot
- Pitkän sivuaineen harjoitustyö, joka on laajuudeltaan kymmenen opintopistettä
- Kieli- ja viestintäopinnot laajuudeltaan viisi opintopistettä³⁶

Opiskelijan opintojen kandidaattivaiheessa valitsema pääaine säilyy normaalisti samana siirryttäessä maisterin opintoihin. Opiskelijalla on kuitenkin mahdollisuus vaihtaa pääainetta ilmoittamalla halukkuudestaan vähintään vuotta ennen opintojen alkua. Tällöin ainelaitos käsittelee pääaineen vaihdon, jonka jälkeen päätöksen hyväksyy Maanpuolustuskorkeakoulun rehtori.³⁷

Sotatieteiden maisterin opinnoissa pääaineesta opiskellaan syventävät opinnot, jotka sisältävät pro gradu -tutkielman. Tutkielma on laajuudeltaan 34 opintopistettä, mikä kattaa myös tutkielmaan liittyvät seminaarit. Valtioneuvoston asetuksen maanpuolustuskorkeakoulusta annetun asetuksen muuttamisesta (735/2006) mukaisesti opiskelija kirjoittaa kypsyysnäytteen myös maisterin opintoja varten. Maisterin opinnoissa kirjoitettava kypsyysnäyte tarkastetaan ainoastaan sisällön osalta, mikäli opiskelija on osoittanut kielitaitonsa valtioneuvoston asetuksen (735/2006) mukaisesti jo kandidaatin opinnoissa kirjoitetussa kypsyysnäytteessä.³⁸

Sotatieteiden maisterin tutkintoon kuuluvat viiden opintoviikon laajuiset pakolliset kieli- ja viestintäopinnot koostuvat tieteellisen viestinnän ja vieraan kielen opinnoista. Kaikille pakollisten opintojen päämääränä on tarjota opiskelijalle valmiudet toimia rauhanajan perusyksikön päällikön tehtävissä ja luoda opiskelijalle perusta joukkoyksikön taistelun suunnitteluun ja toteuttamiseen.³⁹

2.6 Sotilasammattilliset opinnot

Sotatieteiden kandidaatin ja maisterin tutkintoihin johtava opetus pyritään liittämään tuleviin tehtäviin ja toimintaympäristöihin. Opetusta järjestetäänkin puolustushaara-

³⁶ Sama ja Maanpuolustuskorkeakoulu, Opinto-opas 2008-2009, s.43-44

³⁷ Maanpuolustuskorkeakoulu, Opinto-opas 2008-2009, s.32 ja 43

³⁸ Valtioneuvoston asetus (735/2006) 3 luku 12§ ja Maanpuolustuskorkeakoulu, Opinto-opas 2008-2009, s.41-43

³⁹ Maanpuolustuskorkeakoulu, Opinto-opas 2008-2009, s.43

aselaji- ja toimialakouluissa yhteensä noin 17 kuukauden ajan kolmivuotisessa sotatieteiden kandidaatin tutkinnossa. 17 kuukaudesta varsinaisia sotilasammattillisia opintoja on noin kuusi kuukautta. Nämä yhteensä noin kuusi kuukautta kestävät sotilasammattilliset opinnot eivät kartuta opintopisteitä, vaikka ovat pakollisia opiskelijoille. Lisäksi sotatieteiden maisterin tutkintoon johtavasta koulutuksesta sotilasammattillisten opintojen osuus ajallisesti on noin kaksi kuukautta.⁴⁰

Sotilasammattillisten opintojen päämääränä on saavuttaa sotilasammattillinen pätevyys harjaantumalla ja opiskelemalla käytännön työelämässä tarvittavia tietoja, taitoja ja oikeuksia. Eli sotilasammattillisten opintojen tavoitteena on, että opiskelijat saavuttavat oman puolustushaaran, aselajin ja toimialan edellyttämät valmiudet, koska ne ovat edellytyksenä nuoremman upseerin virkaan nimettäessä.⁴¹

⁴⁰ Maanpuolustuskorkeakoulu, Opinto-opas 2008-2009, s.44 ja valtioneuvoston asetus (735/2006) 1a §

⁴¹ Maanpuolustuskorkeakoulu, Opinto-opas 2008-2009, s.44

3 LAIVASTOLINJAN OPERAATIOTAIDON JA TAKTIIKAN OPETUS

3.1 Yleistä

Luku kolme laivastolinjan operaatiotaidon ja taktiikan opetuksesta perustuu tämän hetkisiin voimassaoleviin opetussuunnitelmiin ja opinto-ohjeisiin. Sotatieteiden kandidaatin tutkintoon johtavaa opetusta käsiteltäessä on lähteinä käytetty Maanpuolustuskorkeakoulu, Opinto-opas 2008–2009, Sotatieteiden kandidaatin ja maisterin tutkinnot opinto-opasta ja Merisotakoulun asiakirjaa Sotatieteiden kandidaatin tutkinto, Laivastolinja, 2009.

Sotatieteiden maisterin tutkintoon johtavaa koulutusta käsiteltäessä merkittävimpiä lähteinä on käytetty Maanpuolustuskorkeakoulu, Opinto-opas 2008–2009, Sotatieteiden kandidaatin ja maisterin tutkinnot opinto-opasta ja Merisotakoulun Koulutuskeskuksen suunnitelmaa Joukkoyksikön taistelu (20 op), Käsikirjoitus (luonnos).

Laivastolinjan operaatiotaidon ja taktiikan yksi merkittävimmistä opintokokonaisuuksista on merenkulkukoulutus. Laivastolinjan koulutuksessa on otettu huomioon valtioneuvoston asetuksessa: asetus Maanpuolustuskorkeakoulusta annetun asetuksen muuttamisesta (735/2006) kolmannen luvun 13. pykälä, jonka mukaisesti laivastolinjalla opiskelevan on suoritettava aluksen miehityksestä, laivaväen pätevyydestä ja vahdinpidosta annetussa asetuksessa (1256/1997) tarkoitettu vahtiperämiehen koulutus. Asetuksen vaatimuksen mukaiset opinnot ovat sisällytetty edellä mainittuihin opetussuunnitelmiin.⁴²

3.2 Sotatieteiden kandidaatin tutkinnon laivastolinjan operaatiotaidon ja taktiikan opetus

3.2.1 Sotataidon perusteet

Sotataidon perusopinnot aloitetaan Maanpuolustuskorkeakoululla yhdeksän opintopisteen laajuisella sotataidon perusteet opintojaksolla. Opintojakson päämääränä on, että opiskelija saa käsityksen sotatieteiden kentässä sotataitoon liittyvistä tieteenaloista, sotataidon peruskäsitteistä ja kansallisen maanpuolustuksenyleisistä periaat-

⁴² Valtioneuvoston asetus (735/2006), 3 luku §13

teista. Sotataitoon liittyviä tieteenaloja ovat operaatiotaito ja taktiikka, strategia ja sotahistoria. Lisäksi opiskelijan tulee ymmärtää historian vaikutuksen sotataidon ja sodan kuvan kehittymiseen, nykytilaan ja tulevaisuuden näkyymiin.

Opintojakso sisältää muun muassa seuraavia aiheita:

- Sotataidon peruskäsitteet ja määritelmät sotataidon eri oppiaineiden näkökulmasta
- Sotataidon ja taistelukentän jatkuva muutos ja kehityksen historialliset taustat
- Puolustushaarojen keskinäiset suhteet ja taistelukentän ilmiöt
- Sotilasorganisaatioiden, tekniikan ja sotataidon muuttuminen osana yhteiskunnallista kehitystä
- Länsimaisen ja suomalaisen sotataidon historia osana nykypäivän sotataidollista ajattelua

Opintojakson opetuksen suoritustapana ovat luento-opetuksen lisäksi ryhmätyöt, oppimispäiväkirja, perehtyminen jaettuun materiaaliin ja kirjallisuuteen sekä kirjallisuus-esseeseen.⁴³

3.2.2 Taistelun perusteet 1

Sotataidon perusopinnojen toisena opintojaksona on Taistelun perusteet 1. Opintojakso toteutetaan laivastolinjan osalta Merisotakoulussa kahtena kurssina, jotka ovat Meripuolustuksen perusteet ja taistelukenttä sekä Aluksen taisteluvälineet. Kurssit ovat laajuudeltaan yhteensä viisi opintopistettä.

Maanpuolustuskorkeakoulun opintojaksolle asettamia yleisiä tavoitteita sovelletaan puolustushaarakohtaisesti. Laivastolinjan osalta opintojakso ei vastaa Maanpuolustuskorkeakoulun tavoitteen asettelua kovinkaan hyvin merivoimien toimintaympäristön ja joukkojen erilaisuuden vuoksi. Maanpuolustuskorkeakoulun tavoitteiden mukaisesti opintojakso tulisi käsitellä joukkueen tai vastaavan muun yksikön toimintaa ja suorituskyykyä osana perusyksikön taistelua. Laivastolinjan osalta opintojaksossa kuitenkin perehdytään merivoimiin ja merivoimien tehtäviin huomattavasti yleisemmällä ja korkeammalla tasolla kuin joukkue. Opintojaksoa voidaan pitää laivastolinjan osal-

⁴³ Maanpuolustuskorkeakoulu, Opinto-opas 2008-2009, s.90

ta enemmänkin perehdytyksenä merivoimien taisteluun, kalustoon ja toimintaympäristöön.⁴⁴

3.2.2.1 Meripuolustuksen perusteet ja taistelukenttä

Meripuolustuksen perusteet ja taistelukenttä -kurssi on toinen osa Taistelun perusteet 1 merivoimissa opintojaksosta. Kurssi on laajuudeltaan kolme opintopistettä ja se toteutetaan Merisotakoulun toimesta.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija:

- Perehtyy merisotataktiikkaan, merivoimien tehtäviin eri kriisivaiheissa, eri joukkoihin sekä taistelualuksiin ja merivoimien ase- ja johtamisjärjestelmiin
- Muodostaa käsityksen operaatioalueestamme, Itämeren erityispiirteistä merisotatoimiin, sotahistoriaan ja alueen dimensioihin
- Ymmärtää Itämeren alueen merivoimien kehityksen nykymuotoonsa kaluston ja taktiikan osalta
- Osaa tunnistaa merisotatoimet ja -operaatiot osaksi merisodan keskeisimpiä toimintoja

Kurssin sisällöllä pyritään vastaamaan opetukselle asetettuihin tavoitteisiin. Kurssin aikana käsitellään merivoimien tehtäviä, joukkoja, organisaatiota ja meritaisteluvälineitä teorian ja käytännön kautta. Lisäksi kurssin aikana tutustutaan Itämereen operaatioalueena sekä Itämeren alueen merivoimiin. Merivoimien joukoista kurssin aikana tarkemmin perehdytään taistelualuksiin sekä niiden käyttöön ja tehtäviin osana erilaisia merisotatoimia ja -operaatioita.

Kurssilla luento-opetuksen lisäksi opiskelijat laativat ohjattuja itseopiskelutehtäviä sekä suorittavat käytännön harjoittelua. Kurssin soveltava koulutus toteutetaan todellisessa toimintaympäristössä ensimmäisellä koulutuspurjehduksella.⁴⁵

⁴⁴ Maanpuolustuskorkeakoulu, Opinto-opas 2008-2009, s.90

⁴⁵ Sama

3.2.2.2 Aluksen taisteluvälineet

Aluksen taisteluvälineet on kahden opintopisteen laajuinen kurssi, joka jatkaa Taistelun perusteet 1 merivoimissa opintojaksoa Meripuolustuksen perusteet ja taistelukenttä kurssin jälkeen. Kurssi toteutetaan kokonaisuudessaan sekä luento-opetuksen että käytännön koulutuksen osalta laivastolinjan ensimmäisen koulutuspurjehduksen aikana. Kurssilla käsitellään taistelualusten tehtäviä, käyttöä ja ase- ja johtamisjärjestelmiä.

Kurssin tavoitteena on jatkaa ja syventää Meripuolustuksen perusteet ja taistelukenttä -kurssin opintoja perehdyttämällä opiskelija merivoimien taistelualuksiin sekä niiden ase- ja johtamisjärjestelmiin. Kurssin jälkeen opiskelijan tulee ymmärtää aluksen taistelun perusteet ja osata perusteet taistelualusten asejärjestelmien käytöstä.⁴⁶

3.2.3 Taistelun perusteet 2

Taistelun perusteet 2 merivoimissa on viiden opintopisteen laajuinen opintojakso, joka toteutetaan Merisotakoulun toimesta ensimmäisen vuoden opiskelujen aikana. Taistelun perusteet 2 koostuu Rannikko- ja saaristomerenkulun perusteet -kurssista.

Kurssin päämääränä on, että opiskelija osaa rannikkomerenkulun perusteet sotilasveneenkuljettajankirjan vaatimusten edellyttämällä tavalla. Opiskelijan tulee osata aluksen rakenteet, ohjailun ja käsittelyn teoria sekä aluksen hoidon, merimiestyöt ja aluspalveluksen perusteet. Toisena kokonaisuutena tavoitteissa on, että opiskelija osaa meriteiden säännöt, tuntee Sotilasmerenkulkuohjeen, laiva-asiakirjat ja sotilasmerenkulun pysyväisasiakirjat. Lisäksi opiskelijan tulee tuntea kansainväliset ja kansalliset yleiset merenkulkuun vaikuttavat ohjeet ja määräykset.

Kurssin teoriaopetuksesta lähes puolet on ohjattua itseopiskelua ja toinen puolikas vastaavasti luento-opetusta. Luento-opetuksen pääpaino on rannikkomerenkulun teorian sekä aluksen ohjailun ja käsittelyn perusteissa, kun taas itseopiskelun vallitsevissa siviili- ja sotilasmerenkulkua ohjaavissa ohjeissa ja määräyksissä.

⁴⁶ Merisotakoulun asiakirja, Sotatieteiden kandidaatin tutkinto laivastolinja 2009, s.5

Kurssin teoriaopetuksen havainnollistaminen toteutetaan käyttämällä vesiliikenteen säädöksiä opetteluun tukevaa tietokoneohjelmaa. Opiskelijan tulee suorittaa hyväksytysti ”meriteiden säännöt” -itseopiskeluohjelma. Tämän lisäksi kurssiin kuuluu kahdeksan tuntia simulaattorikoulutusta.⁴⁷

3.2.4 Taktiikan perusteet 1

Taktiikan perusteet 1 on sotataidon perusopintojen opintojakso, joka suoritetaan Maanpuolustuskorkeakoululla toisen opiskeluvuoden aikana. Opintojakso on laajuudeltaan kolme opintopistettä.

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelijalle muodostuu käsitys komppanian taisteluun vaikuttavista tekijöistä ja toimintaympäristöstä sekä komppanian taistelun merkityksestä osana laajempaa kokonaisuutta nykyaikaisella ja tulevaisuuden taistelukentällä. Opintojakson sisältö rakentuu osakokonaisuuksista, jotka opiskelijan on ymmärrettävä ennen perusyksikön puolustus- ja hyökkäysharpitoituksia. Lisäksi opintojakso antaa perusteet taktiikan aineopinnoille.

Opintojakson päämääränä on perehtyä komppanian suunnitteluprosessiin, komppaniaan vaikuttavan vastustajan yleisiin käyttöperiaatteisiin, eri aselajien toimintaan sekä komppanian suorituskykyyn ja käyttöperiaatteisiin eri toimintaympäristöissä ja olosuhteissa. Opintojakso toteutetaan luennoin, ryhmätöin sekä opetuskeskusteluin, jotka käydään laadittujen oppimistehtävien pohjalta.

Laivastolinjan osalta tavoitteiden asettelu ei varmastikaan ole juuri opetussuunnitelman mukainen, koska laivastolinjan aineopinnot eivät vastaa muiden opintolinjojen opintokokonaisuuksia. Laivastolinja ei myöskään osallistu maavoimien perusyksikön puolustus- ja hyökkäysharpitoituksiin, joihin opintojakson tavoitteet viittaavat.⁴⁸

3.2.5 Taktiikan soveltaminen

Maanpuolustuskorkeakoulun Opinto-opas 2008–2009, Sotatieteiden kandidaatin ja maisterin tutkinnot mukaisesti sotatieteiden aineopinnot ovat 35 opintopisteen laajui-

⁴⁷ Merisotakoulun asiakirja, Sotatieteiden kandidaatin tutkinto laivastolinja 2009, s.6-7

⁴⁸ Maanpuolustuskorkeakoulu, Opinto-opas 2008-2009, s.94-95

set. Tästä kokonaisuudesta 16 opintopistettä muodostaa Taktiikan soveltaminen -opintojakso sekä neljä opintopistettä Taktiikan perusteet 2 -opintojakso.

Merivoimien laivastolinjan osalta sotataidon aineopinnot suoritetaan toisen ja kolmannen opiskeluvuoden aikana. Sotataidon aineopinnot koostuvat ainoastaan yhdestä opintojaksosta, joka on 20 opintopisteen laajuinen Taktiikan soveltaminen -opintojakso. Opintojakso toteutetaan puolustushaarakoululla eli Merisotakoulussa ja opintojakso vastaa opinto-oppaan mukaisia Taktiikan soveltaminen ja Taktiikan perusteet 2 opintojaksoja.

Merivoimien laivastolinjan Taktiikan soveltaminen opintojakso muodostuu kuitenkin neljästä eri kurssista. Kurssit ovat Meripuolustuksen tilannekuva, Taistelualusten asejärjestelmien käyttö, Taistelualusten vedenalainen sodankäynti ja Soveltava merisotataktiikka.

Opintojakson yleisenä tavoitteena Maanpuolustuskorkeakoulun Opinto-opas 2008–2009 mukaan on, että opiskelija soveltaa oppimaansa operaatiotaidon ja taktiikan osaamistaan oman puolustushaaran ja aselajin näkökulmasta. Samalla opiskelija oppii puolustushaaransa ja aselajinsa yleiset taktiset käyttöperiaatteet ja niiden käytännön soveltamisen erilaisissa tilanteissa ja toimintaympäristöissä. Lisäksi opiskelija harjaantuu suunnittelu-, tilanteenarvio, ja päätöksentekoprosesseissa. Opintojakson pääpaino on aselajin ja puolustushaaran taistelun ja toiminnan perusteissa sekä perusyksikön ja joukkoyksikön aselajitaktiikan soveltamisessa.⁴⁹

3.2.5.1 Meripuolustuksen tilannekuva

Meripuolustuksen tilannekuva -kurssi on kuuden opintopisteen laajuinen ja se on jaettu neljään eri kokonaisuuteen. Kurssin perusteet opetetaan Merisotakoulussa luento-opetuksena, jonka jälkeen suoritetaan käytännön harjaantumista varsinkin merivoimien mutta myös muiden puolustushaarojen eri laiteympäristöissä.

Opintojakson tavoitteet ovat, että opiskelija:

⁴⁹ Maanpuolustuskorkeakoulu, Opinto-opas 2008-2009, s.96-98 ja Merisotakoulun asiakirja, Sotatieteiden kandidaatin tutkinto laivastolinja 2009, s.2 ja 8-15

- Ymmärtää tilannekuvan merkityksen taistelualuksen toiminnan suunnittelulle, johtamiselle sekä asejärjestelmien ja taktiikan käytölle
- Muodostaa käsityksen valtakunnallisen ilma-, pinta- ja vedenalaisen tilannekuvan muodostamisesta, jakamisesta ja täydentämisestä
- Ymmärtää merivoimien eri sensoreiden suorituskyvyn ja osaa analysoida näiden toimintakykyä erilaisissa olosuhteissa
- Tietää elektronisen sodankäynnin vaikutukset käyttämäämme taktiikkaan, taistelutekniikkaan ja johtamiseen
- Perehtyy merivalvontaan ja merivalvontasensoreihin
- Osaa merivalvontasensoreiden käytön aluksella, merivalvontalinnakkeella ja merivalvontakeskuksessa
- Ymmärtää elektronisen sodankäynnin menetelmien perusteet toimintaympäristössään

Opintojakson ensimmäinen kokonaisuus käsittelee merivalvontaa, merivoimien päivytyjärjestelmää ja valmiuden kohottamista. Opetus toteutetaan luento-opetuksen lisäksi vierailamalla merivalvontakeskuksessa ja Vessel Traffic Service -keskuksessa.

Toisessa kokonaisuudessa tutustutaan eri merivalvontasensoreihin sekä niiden käyttöön. Kolmas kokonaisuus taas käsittelee taistelualuksen tilannekuvaa ANCS:n toimintaympäristössä. Toisen ja kolmannen osakokonaisuuden teoriaopetus tapahtuu luennoin, jonka jälkeen suoritettava käytännön koulutus toteutetaan varsinaisissa toimintaympäristöissä. Neljäs osa kurssista käsittelee elektronisen sodankäynnin perusteita luento-opetuksena sekä laskuharjoituksina.⁵⁰

3.2.5.2 Taistelualusten asejärjestelmien käyttö

Taistelualusten asejärjestelmien käyttö -kurssi on neljän opintopisteen laajuinen kokonaisuus, jonka keskeisenä sisältönä ovat merivoimien miina-asejärjestelmät, ohjusjärjestelmät ja tykistöasejärjestelmät sekä kyseisten järjestelmien käyttö. Kurssin teoriaopetus ja käytännön harjoittelu toteutetaan pääosin järjestelmien todellisissa toimintaympäristöissä.

⁵⁰ Merisotakoulun asiakirja, Sotatieteiden kandidaatin tutkinto laivastolinja 2009, s.8-10

Kurssin päämääränä on, että opiskelija syventää tietämystään taistelualusten keskeisistä asejärjestelmistä sekä niiden rakenteista, suorituskyvyistä ja toiminnasta. Lisäksi opiskelijan tulee osata käyttää kyseisiä asejärjestelmiä ja ymmärtää asejärjestelmien suorituskyvyn luomat rajoitukset ja mahdollisuudet toiminnalle.

Tykistö- ja miina-asejärjestelmien käytännön koulutus suoritetaan toisella koulutuspurjehduksella, jota ennen perusteet opetetaan koulutuspurjehdusta edeltävällä teoriaviikolla. Tykistöasejärjestelmäkoulutuksen tavoitteena on, että opiskelija osaa taistelualuksen tykistöasejärjestelmien käytön aselajiupseerina ja kykenee johtamaan laivatykistöammunnat. Miina-asejärjestelmien koulutuksen jälkeen opiskelijan tulee ymmärtää miinoituksen kokonaissuorituksen suunnittelu ja toteutus sekä osata toimia miina-aselajiupseerina.

Laivatykistöasejärjestelmäkoulutus painottuu laivatykistöammuntojen johtamiseen tavoitteena, että opiskelija ymmärtää ampuma-alueiden varaamisen ja käytön sekä ammuntojen aiheuttamat toimenpiteet ja vaaratekijät. Koulutuksen jälkeen opiskelijan tulee kyetä suunnittelemaan, johtamaan ja analysoimaan laivatykistöammunnat.

Merivoimien ohjusjärjestelmäkoulutus toteutetaan teorian ja käytännön koulutuksen osalta kokonaisuudessaan ohjuslaivueissa. Koulutuksen tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää ohjustulen käytön yleiset periaatteet.⁵¹

3.2.5.3 Taistelualusten vedenalainen sodankäynti

Taistelualusten vedenalainen sodankäynti -kurssilla on jaettu kahteen puolentoista opintopisteen laajuiseen kokonaisuuteen. Ensimmäinen kokonaisuus käsittää merivoimien miinantorjunta-asejärjestelmät sekä niiden taktisen käytön. Osakokonaisuuden keskeisimpänä sisältönä ovat miinantorjunta ja -etsintä sekä raivaus. Toinen osakokonaisuus käsittelee vedenalaisen sodankäynnin asejärjestelmiä sekä niiden käyttöä. Osajakson aikana paneudutaan muun muassa sukellusveneentorjuntaan, vesiolosuhteisiin ja vedenalaiseen mittaukseen.

Taistelualusten vedenalainen sodankäynti -kurssin tavoitteena on, että opiskelija:

⁵¹ Merisotakoulun asiakirja, Sotatieteiden kandidaatin tutkinto laivastolinja 2009, s.10-11

- Ymmärtää vedenalaisten meritaisteluvälineiden suunnittelun ja käytön niiden taktisen käytön, teknisen suorituskyvyn ja erilaisten olosuhteiden näkökulmasta
- Kykenee yhdistämään sensori- ja asejärjestelmätekniikan opinnoissa oppimansa osaksi sotataidollista päätöksentekoprosessia merisotatoimien suunnittelussa, valmistelussa, johtamisessa ja toteuttamisessa

3.2.5.4 Soveltava merisotataktiikka

Soveltava merisotataktiikka -kurssi on seitsemän opintopisteen laajuinen kokonaisuus, jonka ydinsisältönä ovat suunnitteluprosessi, sotilasmerenkulku, johtaminen ja merisotatoimet. Kurssin painopiste on opiskelijan suunnittelu- ja päätöksentekoprosessissa. Kurssi sivuaa osittain johtamisen opintoja, koska suunnitteluprosessin osalta kurssi on jatkoa Sodanajan perusyksikkö johtamisympäristönä -kurssille.

Kurssi toteutetaan todellisessa toimintaympäristössä omaan operaatioalueeseen perehtymiseen liittyen Merisotakoulun koulutusaluksilla sekä merivoimien aluksilla järjestettävällä soveltavalla koulutuksella osana rannikkotaisteluharjoitusta. Tämän lisäksi taktisen suunnitteluprosessin teoriakoulutus annetaan luento-opetuksena Merisotakoulussa.

Kurssin aikana opiskelija johtaa suunnittelunsa perusteella toteutettavan taktisen tehtävän. Taktinen tehtävä annetaan opiskelijalle, joka analysoi saamansa tehtävän, jonka jälkeen opiskelija suunnittelee, valmistelee, johtaa ja toteuttaa tehtävän taktisilta ja taisteluteknisiltä osiltaan.

Kurssin päämääränä on, että opiskelija osaa yhdistää taktisen suunnitteluprosessin ja merenkulkuun tarvitsemansa tiedot ja taidot osana merisotataittoa. Lisäksi opiskelijan tulee osata yhdistää eri tehtävät seuraaviin merisotatoimiin:

- merenherruus
- merenherruuden kiistäminen ja vapaan merenkäytön estäminen
- meriyhteydet ja meriliikenteen suojaaminen
- saarto, merisaarto, kauppasaarto ja laivastosaarto
- ratkaisutaistelu eli vastustajan merivoimien pääosan lyöminen

- maihinnousu
- merivoimadiplomatia⁵²

3.2.6 Sotatieteiden kandidaatin tutkielma ja sitä tukevat opinnot

Sotataidon pääaineeksi valinneet merivoimien laivastolinjan opiskelijat suorittavat sotataidon aineopintoihin kuuluvat tutkimusmenetelmäopinnot, osallistuvat tutkimusseminaareihin ja kirjoittavat sotatieteiden kandidaatin tutkielman sotataidon aiheista. Sotatieteiden kandidaatin tutkielma on seitsemän opintopisteen laajuinen kokonaisuus, jonka lisäksi tutkimusseminaarit ovat kolmen opintopisteen ja tutkimusmenetelmäopinnot yhteensä viiden opintopisteen laajuiset.

Mikäli laivastolinjan opiskelija on valinnut sotatekniikan pääaineekseen, kirjoittaa hän sotatieteiden kandidaatin tutkielman sotatekniikan aiheista ja suorittaa tarvittavat menetelmäopinnot sotatekniikan aineopinnoista. Lisäksi opiskelija laatii kymmenen opintopisteen laajuisen harjoitustyön pitkästä sivuaineesta, joka tällöin olisi sotataito. Harjoitustyön laatimisajankohta on opiskelijan itsensä valittavissa sotatieteiden kandidaatin tai maisterin opintojen tai työelämäjakson joukosta. Harjoitustyö kirjataan maisterin tutkintoon johtaviin opintoihin.⁵³

3.3 Operaatiotaidon ja taktiikan opetus maisterin tutkinnossa

Sotatieteiden maisterin tutkintoon johtavista opinnoista koostuvat kaksi kolmasosaa pääaineen syventävistä opinnoista, joita opiskellaan yhteensä 80 opintopisteen verran. Tämän lisäksi sotatieteiden maisterin opintoihin kuuluu kaikille pääaineesta riippumatta pakollinen operaatiotaidon ja taktiikan 20 opintopisteen laajuinen Joukkoyksikön taistelu opintokokonaisuus. Laivastolinjan osalta sotatieteiden maisterin opintojen sotilasammattilliset opinnot liittyvät edellä mainittuun opintojaksoon ja sen osana järjestettäviin harjoituksiin.⁵⁴

Joukkoyksikön taistelu opintokokonaisuus toteutetaan laivastolinjan osalta pääosin Merisotakoulussa. Toistaiseksi, koska vuoden 2006 tutkintorakennemuutoksen mu-

⁵² Merisotakoulun asiakirja, Sotatieteiden kandidaatin tutkinto laivastolinja 2009, s.13-15

⁵³ Maanpuolustuskorkeakoulu, Opinto-opas 2008-2009, s.98-102 ja Merisotakoulun asiakirja, Sotatieteiden kandidaatin tutkinto laivastolinja 2009, s.2

⁵⁴ Maanpuolustuskorkeakoulu, Opinto-opas 2008-2009, s.43

kaisia sotatieteiden maisterin tutkintoon johtavia opintoja ei ole vielä käytännössä toimeenpantu, Merisotakoulun Koulutuskeskuksen käsikirjoitus Joukkoyksikön taistelu -opintokokonaisuudesta on vasta luonnosvaiheessa.⁵⁵

3.3.1 Joukkoyksikön taistelu

20 opintopisteen laajuinen Joukkoyksikön taistelu -opintokokonaisuus koostuu viidestä opintojaksosta. Opintojaksoja ovat Johdatus joukkoyksikön taisteluun, Joukkoyksikön taistelu 1 ja 2, Nykyaikaisen taistelun erityispiirteet sekä Yhtymän taistelu. Opinnot toteutetaan laivastolinjan osalta pääosin Merisotakoulussa, jolloin opetus käsittelee edellä mainittuja aiheita merivoimien näkökulmasta. Osa opintojaksoista toteutetaan kuitenkin Maanpuolustuskorkeakoululla, jolloin Merisotakoulun Koulutuskeskuksen taktiikan opettajaryhmä osallistuu opintojakson suunnitteluun ja toteuttamiseen. Opintokokonaisuuden päämääränä on tarjota opiskelijalle perusta joukkoyksikön taistelun suunnitteluun ja toteuttamiseen.⁵⁶

3.3.1.1 Johdatus joukkoyksikön taisteluun

Johdatus joukkoyksikön taisteluun opintojakso on kolmen opintopisteen laajuinen kokonaisuus, joka toteutetaan Maanpuolustuskorkeakoulussa. Opintojakson keskeisenä sisältönä ovat joukkoyksikön suunnitteluprosessi ja yleiset taktiset käyttöperiaatteet yhdistettynä joukon suorituskyvyn ja vastustajan tyypillisen toiminnan aiheuttamiin vaikutuksiin joukkoyksikön ja sen aselajien taistelussa.

Opintojakso toimii osittain reflektioivana jaksena sotatieteiden kandidaatin tutkinnon taktiikan opinnoille. Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija perehtyy ja syventää tietämystään joukkoyksikön taistelun toimintaympäristöstä, käyttöperiaatteista ja suorituskyvystä sekä joukkoyksikön aselajien toiminnasta ja tyypillisestä vastustajasta.⁵⁷

⁵⁵ Merisotakoulu, Koulutuskeskus, Joukkoyksikön taistelu (20 op) Käsikirjoitus (luonnos), Suomenlinna 2007, s.1

⁵⁶ Joukkoyksikön taistelu (20 op) Käsikirjoitus (luonnos), s.1-9 ja Maanpuolustuskorkeakoulu, Opinto-opas 2008-2009, s.43

⁵⁷ Maanpuolustuskorkeakoulu, Opinto-opas 2008-2009, s.192-193 ja Joukkoyksikön taistelu (20 op) Käsikirjoitus (luonnos), s.3

3.3.1.2 Joukkoyksikön taistelu 1 ”infrastrukturi ja tukeminen”

Joukkoyksikön taistelu 1:n toteutetaan Merisotakoulussa kahtena erillisenä kokonaisuutena. Opintojakso rakentuu neljän opintopisteen laajuisesta teoriaopetuksesta sekä opiskelijoiden osallistumisesta merivoimien rannikoltaisteluharjoitukseen. Teoriaopetus koostuu seuraavasta sisällöstä:

- Merivoimien joukkorakenne, joka käsittää meripuolustuksen rauhan ja sodan aikana sekä merivoimien joukot ja niiden suorituskyvyt
- Merivoimien järjestelmät kuten kehitteillä oleva integroitu tiedustelu-, valvonta- ja johtamisjärjestelmä sekä tulenkäyttöjärjestelmät
- Merivoimien aselaji- ja tukitoiminnot sisältäen muun muassa ilmatorjunnan, huollon, pioneeri- ja suojelutoiminnan

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää merivoimien aselaji- ja tukitoiminnot merellä ja rannikolla käytävissä taisteluissa. Lisäksi opiskelijan tulee osata merivoimien joukkorakenteen ja suorituskyvyn sekä tietää merivoimien järjestelmät.⁵⁸

3.3.1.3 Joukkoyksikön taistelu 2 ”suorituskyvyn rakentuminen”

Joukkoyksikön taistelu 2 opintojakson kantavana teemana on merivoimien suorituskyvyn rakentuminen ja suorituskykyyn vaikuttavat joukot ja tekijät. Opintojakso koostuu neljän opintopisteen laajuisista teoriaopinnoista sekä opintojaksoon liitettävästä opiskelijoiden osallistumisesta merivoimien rannikoltaistelu-/meripuolustusharjoitukseen.

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija oppii merivoimien suorituskyvyn muodostumiseen vaikuttavat tekijät ja syventää tietämystään merivoimien operaatiotyypeistä, toimintaympäristöstä sekä toimintakulttuurista. Lisäksi opiskelija syventää tietämystään merivoimien joukkojen käyttöperiaatteista suorituskyvyn näkökulmasta.

Opintojakson keskeisenä sisältönä ovat:

⁵⁸ Joukkoyksikön taistelu (20 op) Käsikirjoitus (luonnos), s.4-5

- Meripuolustuksen taistelevat joukot sekä niiden suorituskyky ja käyttöperiaatteet
- Merivartiojoukot ja muu viranomaisyhteistyö
- Tilannekuvan luominen
- Valmiuden kohottaminen
- Huolto- ja tukijoukkojen suorituskyky ja käyttöperiaatteet
- Meripuolustuksen eri operaatiotyypit⁵⁹

3.3.1.4 Nykyaikaisen taistelun erityispiirteet ”suorituskyvyn käyttö”

Kuuden opintopisteen laajuinen Nykyaikaisen taistelun erityispiirteet ja kolmen opintopisteen Johtamis- ja suunnitteluprosessi ja taistelun johtaminen toteutetaan yhtenä opintojaksona Merisotakoulun Koulutuskeskuksen taktiikan ja johtamisen opettajaryhmien yhteistyönä. Opintojakson keskeinen sisältö koostuu suunnittelu- ja johtamisprosessin (FINNGOP) soveltamisesta, merivoimien sodan ajan joukkojen johtamisesta ja toiminnan suunnittelusta, viranomaisyhteistyöstä ja kansainvälisen toiminnan perusteista.

Teoriaopetuksen, joka toteutetaan luennoin, omatoimisella opiskelulla, ryhmätöillä ja käytännön harjoituksin, lisäksi opiskelijat toimivat opintojakson aikana johtajatehtävissä Merisotakoulun harjoitusympäristössä. Opintojaksoon liittyen toteutetaan myös yksi sotapeli, jonka lisäksi opiskelijat osallistuvat yhteen kansainvälisessä toimintaympäristössä toteutettuun harjoitukseen.

Opintojakson tavoitteena operaatiotaidon ja taktiikan osalta on, että opiskelija:

- Oppii soveltamaan FINNGOP:n mukaista taktista suunnitteluprosessia osana eri joukkojen operatiivista ja taktista käyttöä
- Ymmärtää perusteet merivoimien joukkoyksiköiden taistelusta ja toimintojen yhteensovittamisesta
- Ymmärtää merivoimien valmiuden kohottamisen ja ylläpidon kokonaisuudet sekä valmiudenkohottamisjärjestelmän erityispiirteet
- Syventää tietämystään puolustusvoimien ja merivoimien kansainvälisestä toiminnasta ja kriisinhallinnasta

⁵⁹ Joukkoyksikön taistelu (20 op) Käsikirjoitus (luonnos), s.5-6

- Osaa suunnitella, johtaa ja analysoida kansainvälisen harjoituksen toimintaympäristössään
- Osaa viranomaisyhteistyön suunnittelun ja toteuttamisen⁶⁰

3.3.1.5 Yhtymän taistelu

Kolmen opintopisteen Yhtymän taistelu opintojakso toteutetaan Maanpuolustuskorkeakoululla. Opintojakso koostuu kahdesta osasta, joista ensimmäinen on yhden opintopisteen laajuiset teoriaopinnot ja toinen osa kahden opintopisteen laajuinen johtamisharjoitus. Ensimmäinen osa toteutetaan luento-opetuksena ja sen keskeisenä sisältönä ovat yhtymän taistelun suunnittelu, johtaminen sekä toimintaympäristöt.

Opintojakson toisen osan eli johtamisharjoituksen päämääränä on harjoituttaa opiskelijaa yhtymän toiminnan suunnittelussa ja yhteistyösapuolien kanssa toimimisessa taisteluvaihetta edeltävissä tapahtumissa. Opiskelijat kehittävät omaa ajatustyötään soveltamalla aiemmin opittua harjoituksessa laadittaviin suunnitelmiin. Suunnittelun keskeisimpinä osa-alueina ovat joukkoyksikön komentajan suunnitteluprosessi, valmiuden kohottaminen ja puolustushaarojen välinen yhteistoiminta.

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija tuntee eri puolustushaarojen yhtymien ja joukkoyksiköiden toimintaperiaatteet valmiuden kohottamisesta taisteluvaiheeseen. Opiskelija ymmärtää yhtymän päätöksentekoprosessin ja tilanteenarvioinnin sekä yhteistoiminnan merkityksen eri osapuolten välillä.⁶¹

3.3.2 Sotataidon syventävät opinnot

Sotatieteiden maisterin tutkintoon johtavista opinnoista kaksi kolmasosaa ovat opiskelijan valitseman pääaineen syventäviä opintoja. Toinen laivastolinjan opiskelijoiden mahdollisista pääaineista on sotataito, joka oppiaineena sisältää operaatiotaidon ja taktiikan, sotahistorian ja strategian suuntautumisvaihtoehdot.

⁶⁰ Joukkoyksikön taistelu (20 op) Käsikirjoitus (luonnos), s.7-8

⁶¹ Joukkoyksikön taistelu (20 op) Käsikirjoitus (luonnos), s.8-9 ja Maanpuolustuskorkeakoulu, Opinto-opas 2008-2009, s.197-198

Tässä alaluvussa käsitellään sotataidon syventävät opinnot operaatiotaidon ja taktiikan osalta. On huomioitava kuitenkin, että kaikki merivoimien laivastolinjan opiskelijat eivät välttämättä ole valinneet sotataitoa pääaineekseen, vaan heidän pääaine voi olla myös sotatekniikka. Mikäli opiskelija on valinnut sotatekniikan pääaineekseen, suorittaa hän maisterin opinnoissa pitkää sivuaineesta, joka tällöin on sotataito, ainoastaan kymmenen opintopisteen harjoitustyön. Ja vaikka opiskelijan pääaine olisi sotataito, voi hän edelleen suuntautua operaatiotaidon ja taktiikan sijasta strategiaan tai sotahistoriaan.

3.3.2.1 Sotataidon kehittyminen

Sotataidon kehittyminen on sotataidon syventävien opintojen kuuden opintopisteen laajuinen pakollinen opintojakso kaikille sotataitoa pääaineenaan lukeville opiskelijoille. Opintojakso jatkaa opiskelijan jo sotatieteiden kandidaatin opinnoissa oppimien valmiuksien syventämistä. Opintojakson keskeisenä sisältönä ovat taistelukenttä, sodan kuva, puolustusjärjestelmä ja sotataidon teoriat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden näkökulmasta. Lisäksi sisältöä tarkastellaan niin kansallisesta kuin kansainvälisestäkin näkökulmasta.

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija perehtyy nykyaikaisen taistelukentän, sodan kuvan, puolustusjärjestelmämme sekä sotataidon nykytilaan ja kehitykseen niin kotimaassa kuin ulkomaillakin. Lisäksi opiskelija syventää tietämystään sotataidon teorioista ja malleista sekä perehtyy nykypäivän sotataidollisiin haasteisiin.⁶²

3.3.2.2 Sotataidon suuntautumisvaihtoehdot

Sotataidon suuntautumisvaihtoehtoina ovat operaatiotaito ja taktiikka, sotahistoria ja strategia. Pääaineena sotataitoa lukeva opiskelija valitsee suuntautumisvaihtoehtokseen jonkun edellä mainituista vaihtoehdoista. Kustakin suuntautumisvaihtoehdosta on mahdollista opiskella kymmenen opintopisteen laajuiset opinnot. Valintansa perusteella opiskelija suorittaa kyseisen suuntautumisvaihtoehdon opinnot mutta voi halutessaan lukea osan myös muiden suuntautumisvaihtoehtojen opintojaksoista.

⁶² Maanpuolustuskorkeakoulu, Opinto-opas 2008-2009, s.102-103

Operaatiotaidon ja taktiikan osalta opintojen yleisenä tavoitteena on, että opiskelija syventää taktista ajattelua joukkoyksikön tai vastaavan toiminnan suunnittelussa ja johtamisessa. Opiskelija perehtyy joukkoyksikön taisteluun erilaisissa toimintaympäristöissä sekä nykyaikaisen sodan kuvan ja uusien uhkakuvien lähtökohtiin. Lisäksi opiskelija ymmärtää jatkuvasti muuttuvien uhkakuvien vaikutukset ja haasteet puolustusjärjestelmälle sekä syventyy pro gradu -tutkielmansa keskeisiin tutkimussuuntauksiin.⁶³

3.3.2.3 Sotataidon tutkimusmenetelmäopinnot

Sotataidon tutkimusmenetelmäopinnot ovat yhteensä 15 opintopisteen laajuiset. Opintokokonaisuus koostuu kahdesta kaikille yhteisistä opintojaksoista sekä yhdestä suuntautumisvaihtoehdon mukaisesta opintojaksosta. Kaikille yhteiset opintojaksot ovat yhden opintopisteen Sotatiheet tieteiden kentässä ja kahden opintopisteen Metodiiikan kurssi. Operaatiotaitoon ja taktiikkaan suuntautuneet suorittavat lisäksi 12 opintopisteen Taktiikan tutkimus opintojakson. Opintojakson tavoitteena on syventää opiskelijan metodisia laatia pro gradu operaatiotaidon ja taktiikan alalta.⁶⁴

3.3.2.4 Pro gradu -tutkielma ja seminaarit

Sotatieteiden maisterin opinnoissa pääaineen aiheista kirjoitettavan pro gradu tutkielman ja sitä tukevien seminaarien laajuus on yhteensä 34 opintopistettä. Opintojakson tavoitteena on kehittää opiskelijan tieteellistä ajattelua ja harjaannuttaa tieteelliseen keskusteluun. Mikäli laivastolinjan opiskelija lukee pääaineenaan sotataittoa ja on valinnut suuntautumisvaihtoehdokseen operaatiotaidon ja taktiikan, kirjoittaa hän pro gradu -tutkielmansa operaatiotaidon ja taktiikan aiheista.⁶⁵

3.4 Sotilasammattilliset opinnot

3.4.1 Saaristomerenkulun soveltavat opinnot

⁶³ Maanpuolustuskorkeakoulu, Opinto-opas 2008-2009, s.104-111

⁶⁴ Sama, s.112-115

⁶⁵ Sama, s.116

Saaristomerenkulun soveltavien opintojen päämääränä on harjaannuttaa opiskelijoiden saaristomerenkulun perustietoja ja -taitoja. Koulutus suoritetaan käytännön ajoharjoitteluna Merisotakoulun koulutusaluksilla. Opintojakson kesto on kuusi viikkoa.

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija harjaantuu osana sotataitoa aluksen ohjailussa ja perehtyy merivoimien operaatioalueeseen ja sen tyypillisiin olosuhteisiin. Opiskelija oppii soveltamaan saaristo- ja rannikkomerenkulun teoriaopintoja käytäntöön sekä valmistelemaan, johtamaan ja toteuttamaan aluksen ohjailutehtävän. Lisäksi opiskelija syventää tietämystään operaatioalueemme olosuhteiden vaikutuksesta meritaisteluvälineidemme kehityksestä ja suorituskyvystä sekä merisotataktiikan perusteista.

Yhden viikon laajuinen Merimiestaidon perusteet osajakso toteutetaan osana Saaristomerenkulun soveltavat opinnot opintojaksoa. Osajakson tavoitteena on harjaannuttaa teoriaopintoja käytännössä.⁶⁶

3.4.2 Rannikkomerenkulun soveltavat opinnot

Kuuden viikon laajuinen opintojakso toteutetaan Saaristomerenkulun soveltavat opinnot opintojakson tapaisesti käytännön harjoitteluna Merisotakoulun koulutusaluksilla. Opintojakson aikana opiskelijat syventävät tietämystään saaristo- ja rannikkomerenkulkuun perusteista ja aluksen ohjailusta sotilasmerenkulun ja yleisen laivapalveluksen näkökulmasta. Opintojakson jälkeen opiskelijan tulee tuntea Saaristomeren ja Suomenlahden alueen runkoväylät ja merkittävimmät sotilasväylät sekä osata aluksen ohjailun perusteet ja käsittelyn kaikissa olosuhteissa.⁶⁷

3.4.3 Kansainvälinen hätä- ja turvallisuusradioliikennekurssi

Kahden viikon mittaisen opintojakson sisältö on Viestintäviraston määrittelemän ope-
tuspaketin mukainen kurssi kansainvälisestä hätä- ja turvallisuusradioliikenteestä. Kurssin tavoitteena on, että opiskelija osaa Global Maritime Distress and Safety Sys-

⁶⁶ Merisotakoulun asiakirja, Sotatieteiden kandidaatin tutkinto laivastolinja 2009, s.15-17

⁶⁷ Sama, s.18

tem -järjestelmän mukaisen kansainvälisen hätä- ja turvallisuusradioliikenteen sekä radiolaitteiden käytön.⁶⁸

3.4.4 Merioikeus

Merilain säädökset vahtiperämiehen tutkinnon edellyttämällä laajuudella opetetaan yhden viikon pituisella Merioikeuden opintojaksolla. Opiskelijan tulee opintojakson jälkeen tietää merilain säädökset vahtiperämiehen tutkinnon edellyttämällä tasolla, tuntea merioikeuden perusteet sekä osata hakea ja käyttää merilain säädöksiä käytännön tilanteissa.⁶⁹

3.4.5 Palontorjunta

Yhden viikon laajuinen Palontorjunta opintojakso koostuu kolmesta osakokonaisuudesta. Osakokonaisuuksista ensimmäinen, sota-aluksen suojapalvelu, toteutetaan ensimmäisen koulutuspurjehduksen aikana ja seuraavat, palontorjunnan peruskurssi ja päällystön palokurssi, toteutetaan Meriturvan palokoulutusyksikössä. Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija osaa sota-aluksen suojapalvelun ja palontorjunnan sekä laivapalopäällikön tehtävät.⁷⁰

3.4.6 Pelastautuminen

Neljän päivän mittainen pelastautumiskoulutuksen tarkoituksena on perehdyttää opiskelija pelastusvälineiden hallintaan ja pelastautumistoimintaan merellisissä olosuhteissa. Kurssin teoria ja käytännön opetus toteutetaan yhteistyössä Raja- ja merivartiokoulun kanssa.⁷¹

3.4.7 ARPA-kurssi

ARPA eli Automatic Radar Plotting Aids -kurssin keskeisimpänä sisältönä ovat erilaiset merenkulun tutkalaitteet ja niiden käyttö. Kurssi on nelipäiväinen ja kurssin jäl-

⁶⁸ Sama, s.19

⁶⁹ Merisotakoulun asiakirja, Sotatieteiden kandidaatin tutkinto laivastolinja 2009, s.20

⁷⁰ Sama, s.21

⁷¹ Sama, s.22

keen opiskelijan tulee osata käyttää erilaisia merenkulkututkia aluksen ohjailussa ja paikanmäärityksessä sekä määrittää maalien liiketekijät erilaisin menetelmin.⁷²

3.4.8 Laivan tekninen käyttö ja huolto

Yhden viikon pituisen opintojakson keskeisinä sisältöinä ovat merivoimien taistelu- alusten yleinen huolto- ja kunnossapitojärjestelmä, konevahdissa toimiminen ja alus- huoltotyöt sekä tutustuminen koululaivan ase-, kone- ja johtamisjärjestelmiin. Opinto- jaksen tavoitteena on, että opiskelija osaa opintojakson keskeisimmän sisällön ja tun- tee perusteet alusten ensimmäisen upseerin ja päällikön tehtävien edellyttämistä huollollisista toimenpiteistä aluksen merikelpoisuuden ja työturvallisuuden säilyttämi- seksi.⁷³

3.4.9 Merilääkintä

Yhden viikon laajuinen merilääkinnän kurssi koostuu aluksella mahdollisesti sattuvien sairaustapausten, tapaturmien sekä ensiapua ja -hoitoa vaativien hätätilanteiden kä- sittelyä ja toiminnan harjoittelua. Kurssin tavoitteena on antaa opiskelijalle valmiudet hoitaa edellä mainitut hätätilanteet alusympäristössä. Kurssi antaa myös perusteet kriisipsykologiasta sekä mielenterveys- tai alkoholiongelmasta kärsivän potilaan koh- taamiselle.⁷⁴

3.4.10 Kansainvälinen toiminta

Kansainvälinen toiminta -kurssi on kolmen viikon laajuinen kokonaisuus. Kurssin pe- dagoginen käsikirjoitus on valmisteilla Merisotakoulun toimesta. Koska kurssin varsi- nainen opetussuunnitelma on vasta valmistumassa, käytetään tässä tutkimuksessa lähteenä, kurssin sisältöä ja tavoitteita käsiteltäessä, puhelinhaastattelua Merisota- koulun Korkeakouluosaston 76. merikadettikurssin johtajan Kapteeniluutnantti Sakari Soinin kanssa.

⁷² Sama, s.23

⁷³ Merisotakoulun asiakirja, Sotatieteiden kandidaatin tutkinto laivastolinja 2009, s.24

⁷⁴ Sama, s.25

Kurssin keskeisin sisältö perustuu vanhan koulutusjärjestelmän mukaiseen Kansainvälisen merivoimatoiminnan peruskurssin opetussisältöön ja tavoitteisiin. Kurssin tavoitteena on, että opiskelijat tuntevat perustiedot kansainvälisten sotilasjärjestöjen organisaatioista ja tehtävistä sekä Naton toimintatavat ja asiakirjat. Opetuksen pääpaino on puheviestityksessä ja osaharjoitusten suunnittelussa.

Kurssiin liittyvä käytännön harjoittelu toteutetaan koulutuspurjehduksilla osana kansainvälistä harjoitusta. Käytännön harjoittelun tavoitteena on harjaannuttaa opiskelijaa toimimaan operaattorina osana kansainvälistä harjoitusta. Myös pohjoismaisten merikadettipäivien akateemiset seminaarit ovat osa kurssia.⁷⁵

⁷⁵ Merisotakoulu, Korkeakouluosasto, Kapteeniluutnantti Sakari Soini, Puhelin haastattelu, 2.3.2009

4 ENSIMMÄISTEN TEHTÄVIEN ASETTAMIEN VAATIMUSTEN MÄÄRITTÄMINEN KYSELYN PERUSTEELLA

4.1 Kyselyn taustoja ja käyttökelpoisuus

Merivoimien laivastolinjalta nuoremman upseerin vakinaiseen virkaan valmistuvien opiskelijoiden tyypillisimpiä ensimmäisiä tehtäviä sekä tehtävien asettamia vaatimuksia operaatiotaidon ja taktiikan hallinnalle määritettiin suorittamalla puolistrukturoitu kysely. Kyselyn kohderyhmänä olivat vuonna 2008 sotatieteiden maisteriksi laivastolinjalta valmistuneet nuoret upseerit. Kyselyn kohderyhmä oli valittu siten, ettei se sisältänyt tutkinnon jatkajia tai täydentäjiä, vaan kaikki kohderyhmästä yhtä lukuun ottamatta olivat suorittaneet sotatieteiden maisterin tutkinnon yhtäjaksoisesti. Yksi vastaajista oli pitänyt yhden väli vuoden opinnoissaan. Täten kyselyn kohderyhmän lopulliseksi vahvuudeksi muodostui kaiken kaikkiaan kahdeksan henkilöä.

Tutkinnon jatkajat ja täydentäjät jätettiin kyselyn ulkopuolelle, koska he olivat pääsääntöisesti palvelleet jo useamman vuoden puolustusvoimien eri tehtävissä. On myös mahdollista, että he olivat palvelleet aiemmassa virassaan kyseisessä yksikössä, jossa heidän ensimmäinen tehtävä valmistumisen jälkeen oli. Rajaamalla tutkinnon jatkajat ja täydentäjät kyselyn ulkopuolelle, pyrittiin varmistamaan vastaajien mahdollisimman samanlaiset lähtökohdat vastauksien antoon.

Kaikki vastaajat olivat aloittaneet ensimmäisessä tehtävässään nuoremman upseerin vakinaisessa virassa 21.4.2008 ja palvelleet merivoimissa keskeytyksettä kyselyn vastaamispäivään saakka. Täten kaikille vastanneista oli kertynyt työkokemusta valmistumisen jälkeen noin kymmenen kuukautta.

Kysely toteutettiin lähettämällä kysymykset ja vastausta tukevat lisätiedot sähköpostitse kohderyhmän jäsenille. Kysely lähetettiin viikon kahdeksan alussa ja vastausta pyydettiin vielä saman viikon perjantaihin mennessä. Vastauksia ei kuitenkaan saapunut ainuttakaan määräaikaan mennessä. Kohderyhmän henkilöihin puhelimitse suoritettujen yhteydenottojen jälkeen vastauksia saapui kuusi viikon yhdeksän loppuun mennessä, jolloin kyselyn lopulliseksi vastausprosentiksi muodostui suhteellisen korkea 75 %. Syitä vastauksien saapumattomuuteen määräaikaan mennessä

olivat lyhyen vastausajan lisäksi, työkiireet sekä puolustusvoimien sähköpostiosoitteen epäaktiivinen käyttö.

4.2 Kyselyn toteutus

Kyselyn tarkoituksena oli määrittää nuoren upseerin tyypilliset ensimmäiset tehtävät sekä niiden asettamat vaatimukset operaatiotaidon ja taktiikan hallinnalle. Kyselyn saateviestissä kohderyhmälle kerrottiin tutkimus johon kysely liittyy, kyselyn tavoite ja kohderyhmän kuvaus. Kyselyn kerrottiin liittyvän kadettikersantti Tuomas Huolmanin pro gradu -tutkielmaan laivastolinjan operaatiotaidon ja taktiikan opetuksen tavoitteista ja tavoitteiden vastaavuudesta nuorten upseerien ensimmäisten tehtävien asettamiin vaatimuksiin. Kyselyn tavoitteeksi määritettiin vastavalmistuneen upseerin tyypillisten ensimmäisten tehtävien sekä niiden operaatiotaidon ja taktiikan hallinnalle asettamien vaatimusten määrittäminen.

Kysely sisälsi kaiken kaikkiaan viisi avointa kysymystä ja yhdessä kysymyksessä kysyttiin arvosanaa valmiiksi annetusta asteikosta. Osaan avoimista kysymyksistä annettiin vastausta helpottavia lisätietoja ja yhteen kysymykseen myös esimerkkivastauksia. Lisätiedoilla ja esimerkkivastauksilla ei pyritty vaikuttamaan kyselyn kohderyhmän vastauksiin, vaan ohjaamaan vastauksia samantyyllisiksi ja helpottamaan osittain melko haastavien kysymysten ymmärtämistä.

Ensimmäisen kysymyksen tavoitteena oli määrittää nuoren upseerin tyypillisimmät ensimmäiset tehtävät sekä niiden ajallinen kesto. Lisäksi kysymyksellä pyrittiin selvittämään riittävät taustatiedot muiden kysymysten vastausten analysointia varten. Kyselyn ensimmäinen kysymys oli:

1. Mitkä ovat olleet ensimmäiset tehtäväsi valmistumisen jälkeen?

- perusyksikkö
- tehtävä
- tehtävien kestot, mikäli tehtävä vaihtunut

Kyselyn toinen kysymys oli niin sanottu pääkysymys, jolla pyrittiin määrittämään nuoren upseerin ensimmäisten tehtävien asettamat vaatimukset operaatiotaidon ja taktiikan

kan hallinnalle. Koska kysymys oli hyvinkin laaja ja jopa osittain hankalasti ymmärrettävä, annettiin vastaamisen tueksi kaksi vastausesimerkkiä, jotta kohderyhmä ymmärtäisi kysymyksen mahdollisimman yhdenmukaisesti. Tällä pyrittiin varmistamaan vastauksien vertailukelpoisuus ja helpottamaan vastausten analysointia.

2. Mitä vaatimuksia kyseiset tehtävät ja toimintaympäristö ovat asettaneet operaatiotaidon ja taktiikan hallinnalle?

- Huomio sodan ja rauhan ajan tehtävät
- Määritä vähintään viisi vaatimusta

Toiseen kysymykseen annettiin vastaamisen tueksi tehtävien mahdollisesti asettamista vaatimuksista seuraavat esimerkit:

- Tulee tuntea vastustajan ilmakomponentin käyttöperiaatteet
- Tulee osata aluksen ohjailu avomerellä

Kolmannen kysymyksen tarkoituksena oli määrittää, mitkä Kadettikoulun aikana opetetuista asioista kohderyhmä oli kokenut hyödyllisiksi ja riittävän kattavasti opetetuiksi ensimmäisiin tehtäviinsä liittyen. Kolmas kysymys oli:

3. Mitkä Kadettikoulun aikana opetetuista operaatiotaidon ja taktiikan aiheista ovat kyenneet vastaamaan tehtäviesi asettamiin vaatimuksiin?

Kysymykseen vastaamisen helpottamiseksi kysymyksen liitteenä oli lista kohderyhmälle Kadettikoulun aikana opetetuista operaatiotaidon ja taktiikan aiheista. Listan lähteenä käytettiin 74. merikadettikurssin vanhoja opetussuunnitelmia ja toimeenpanokäsäkyä. Lista koostui seuraavista aiheista:

- rannikko-, saaristo ja avomerenkulku
- merimiestaito
- merivoimien kansainvälinen toiminta
- taistelualusten käyttöperiaatteet ja käyttö eri tehtävissä
- merivoimien ase- ja johtamisjärjestelmät
- ilma- ja merisotataktiikka

- meripuolustusharjoitukset ja tulenkäytön harjoitukset
- sotapelit⁷⁶

4. Mitä kadettikoulun aikana opetetuista operaatiotaidon ja taktiikan aiheista olisi pitänyt opettaa enemmän?

Neljännän kysymyksen tavoitteena oli määrittää, mitkä operaatiotaidon ja taktiikan aiheista kohderyhmä koki jääneen liian vähälle huomiolle Kadettikoulun aikana. Vastaajia pyydettiin määrittämään vähintään kaksi aihetta. Kysymyksen vastaamisen tukena toimi kysymyksen kolme liitteenä ollut lista opetetuista aiheista.

Kysymyksellä numero viisi haluttiin antaa vastaajille mahdollisuus tuoda esille kokonaan uusia asioita tai aiheita, joita heidän mielestä tulisi opettaa Kadettikoulun aikana. Lisäksi kysymyksen asettelu mahdollisti kannanoton opetuksen järjestämisen ja suunnittelun osalta. Tarkoituksena oli herättää vastaaja ajattelemaan kysymyksen kolme liitteenä ollutta listaa opetetuista aiheista ja vertaamaan sitä omakohtaisiin kokemuksiin ensimmäisten tehtävien operaatiotaidon ja taktiikan hallinnalle asettamista vaatimuksista.

5. Mitä uusia asioita tulisi ottaa huomioon operaatiotaidon ja taktiikan opetuksen suunnittelussa? Määritä vähintään kaksi asiaa.

Kyselyn viimeisen eli kysymyksen numero kuusi tarkoituksena oli kartoittaa vastaajien mielikuvaa ja omaa näkemystä kadettikoulun aikana annetun opetuksen vastaavuudesta tehtävien asettamiin vaatimuksiin numerollisena arvona. Lisäksi kysymyksen tavoitteena oli saada vastaajia miettimään opetuksen ja itse oppimansa suhdetta oman tehtävän vaatimuksiin mahdollisimman yksiselitteisellä ja pelkistetyllä kysymyksellä.

⁷⁶Maanpuolustuskorkeakoulu, Upseerin koulutusohjelman laivastolinjan perusopintojen eriytyvien opintojen yksityiskohtainen opetussuunnitelma, 2003 ja Upseerin koulutusohjelman merivoimalinjan upseerin perusopintojen yhteisten opintojen yksityiskohtainen opetussuunnitelma, 2003 ja Upseerin koulutusohjelman merivoimalinjan sotatieteiden kandidaatin tutkintojakson eriytyvien opintojen yksityiskohtainen opetussuunnitelma, 2003 ja Upseerin koulutusohjelman merivoimalinjan sotatieteiden kandidaatin tutkintojakson yhteisten opintojen yksityiskohtainen opetussuunnitelma, 2002 ja Upseerin koulutusohjelman merivoimalinjan sotatieteiden maisterin tutkinnon yhteisten opintojen yksityiskohtainen opetussuunnitelma, 2003

6. Arvio asteikolla 1-5, miten Kadettikoulun operaatiotaidon ja taktiikan opetus ja oppimasi asiat ovat vastanneet tehtäviesi vaatimuksiin?

1=huonosti

2=välttävästi

3=kohtuullisesti

4=hyvin

5=erittäin hyvin

4.3 Laivastolinjalta valmistuvan tyypilliset ensimmäiset tehtävät

Tässä kappaleissa pyritään määrittämään suoritettun kyselyn perusteella laivastolinjalta valmistuneen nuoren upseerin tyypillisimmät ensimmäiset tehtävät. Tehtäviä määritettäessä on huomioitava kyselyn kohderyhmänä olleen ainoastaan yksi vuosikurssi, jolloin he ovat kaikki valmistuneet ja aloittaneet ensimmäisissä tehtävissään samanaikaisesti. Tällöin kyselyn perusteella ei voida todeta, että kyseessä olisi pitkäaikainen ja perusteellinen seuranta laivastolinjalta valmistuneiden ensimmäisistä tehtävistä. Tämä ei kuitenkaan ole oleellista tässä tutkimuksessa, koska tutkimuksen päätavoitteena on määrittää nuoren upseerin tyypillisten ensimmäisten tehtävien asettamat vaatimukset operaatiotaidon ja taktiikan hallinnalle.

Tässä tutkimuksessa tyypillisinä laivastolinjalta valmistuneen nuoren upseerin ensimmäisinä tehtävinä käytetään kyselyn perusteella saatuja vastauksia. Koska vastaukset kattavat merivoimien kaikki taistelualustyytit, voidaan saatuja vastauksia pitää riittävän kattavana otantana tätä tutkimusta varten. Vastaajien joukossa on henkilöitä, jotka palvelevat niin miinalautoilla ja -laivoilla kuin ohjusveneilläkin. Tässä tutkimuksessa huomioitavista ensimmäisistä tehtävistä on rajattu pois mahdolliset joukkueenjohtajan ja alokaskouluttajan tehtävät. Nämä tehtävät eivät ole laivastolinjalla koulutettujen ensisijaisia tehtäviä, vaan ainoastaan lyhytaikaisia noin kaksi kuukautta kestäviä niin sanottuja lainatehtäviä. Kyselyyn vastanneista yksi toi tämän kaltaisen tehtävän esille vastauksissaan.

Kyselyn ensimmäisen kysymyksen tavoitteena oli määrittää laivastolinjalta valmistuneen nuoren upseerin tyypillisimmät ensimmäiset tehtävät. Kysymyksessä pyydettiin valmistumisen jälkeisten tehtävien perusyksikköä, tehtävää ja tehtävien kestoa. Kaik-

kien kuuden kyselyyn vastanneiden ensimmäinen tehtävä oli ollut aselajijupseerin tehtävä taistelualuksella. Myös vastaajista neljä kuudesta olivat valmistumisen ja vastausajankohdan välisenä noin kymmenen kuukauden aikana siirtynyt jo seuraavaan tehtävään. Tässä tutkimuksessa tyypillisiksi ensimmäisiksi tehtäviksi huomioidaan kaikki valmistumisen ja vastausajankohdan välisen ajan tehtävät.

Ensimmäisen tehtävän kesto vaihteli vastaajien osalta neljästä seitsemään kuukauteen, jonka jälkeen he olivat siirtyneet seuraavaan tehtävään. Lisäksi kaksi kyselyyn vastanneista on toiminut samassa tehtävässä valmistumisesta saakka. Toinen heistä on toiminut miinalautan miinaupseerin tehtävä ja toinen ohjusveneeseen tulenjohtoupseerina. Kahden vastaajan ensimmäinen tehtävä oli ollut aselajijupseerin tehtävä ohjusveneellä. Toinen heistä oli toiminut merenkulku-upseerina ja toinen sukellusveneentorjunta-aselajijupseerina. Molemmat heistä olivat tämän jälkeen siirtyneet ohjusveneeseen tykistöupseerin tehtävään. Yksi vastaajista aloitti valmistumisen jälkeen miinalaivan tulenjohtoupseerina, jonka jälkeen hän siirtyi saman aluksen tykistöupseeriksi. Toinen miinalautalla palvelevista vastaajista aloitti järjestelmäupseerin tehtävästä, jonka jälkeen hän siirtyi miinalautan miinaupseerin tehtävään.

4.4 Ensimmäisten tehtävien asettamat vaatimukset operaatiotaidon ja taktiikan hallinnalle

Suoritettuna kyselyn toisen kysymyksen eli niin sanotun pääkysymyksen tavoitteena oli määrittää laivastolinjalta valmistuneen sotatieteiden maisterin ensimmäisissä tehtävissään kohtaamia vaatimuksia operaatiotaidon ja taktiikan hallinnalle.

Suoritettuna kyselyn perusteella miinalaivan tulenjohtoupseerin ja tykistöupseerin tehtävien operaatiotaidon ja taktiikan hallinnalle asettamia vaatimuksia olivat:

- Tykistöase- ja tulenjohtojärjestelmien käytön osaaminen ja hallinta osana aluksen ilmatorjuntaa
- Vastustajan toimintaperiaatteiden tunteminen uhka-arvioiden laadinnan näkökulmasta
- Vastustajan ilmakomponentin käyttöperiaatteiden, suorituskyvyn ja kaluston tunteminen, koska tulenjohto- ja tykistöupseeri vastaavat

aluksen asejärjestelmien ja sensoreiden käytöstä omasuojailmatorjuntaan liittyen

- Vahtiupseerin ja vahtipäällikköharjoittelijan tehtäviin liittyen merenkulliset valmiudet
- Nato-menettelytapojen tunteminen ja osaaminen niin kotimaisissa kuin kansainvälisissä harjoituksissa
- On kyettävä toimimaan operaattorina ja kadettien kouluttajana kansainvälisessä Nato-harjoituksessa

Ohjusveneellä eri aselajiupseerien tehtävissä toimineet toivat esille seuraavia vaatimuksia operaatiotaidon ja taktiikan hallinnalle:

- Hallitsee merenkulun eri perusmenetelmät, kuten optinen ja tutkaohjailu
- Osaa merenkulkulaitteiden ja -tutkan käytön sekä meriteiden säännöt
- Tuntee oman operaatioalueen väylästä mukana lukien sotilasväylät
- Tuntee Naton asiakirjat muodostelma-ajoon ja navigointiin liittyen
- Osaa aluksen ohjailun suuressakin nopeudessa (+ 25 solmua) eri olosuhteissa
- Tuntee merimiestäidolliset asiat alusympäristössä
- Hallitsee aluksen ase- ja tulenjohtojärjestelmät
- Ymmärtää tilannekuvan merkityksen päätöksenteon näkökulmasta
- Hallitsee aluksen viesti- ja johtamisjärjestelmien käytön sekä ymmärtää rannikon sanomalaiteverkon toiminnan
- Tuntee aluksen toimintaan vaikuttavat julkiset ja puolustusvoimien omat asiakirjat
- Osaa aluksen tykistö- ja tulenjohtojärjestelmien käytön ja koulutuksen
- Osaa suunnitella ja johtaa laivatykistöammunnat
- Hallitsee alusilmatorjunnan suomeksi ja englanniksi osana isompaa osastoa ja yksin toimittaessa
- Osaa sukellusveneentorjunnan perusteet yksin ja sukellusveneentorjuntaosastossa toimittaessa
- Osaa toimia osana alusosastoa sukellusveneentorjuntatehtävissä, ilma- ja pintatorjuntatehtävissä niin kansainvälisessä kuin kotimaisessakin toimintaympäristössä

- Ymmärtää oman elektronisen tiedustelun ja vastustajan elektronisen tiedustelun ja häirinnän mahdollisuudet

Miinalautalla aselajijupseereina palvelevien vastauksista tuli esille seuraavia vaatimuksia operaatiotaidon ja taktiikan hallinnalle:

- Osaa aluksen ohjailun valoisalla, pimeällä ja rajoitetun näkyvyyden vallitessa
- Osaa tutkaohjailun sekä rannikko- ja saaristomerenkulun perusteet
- Osaa aluksen ohjailun ja käsittelyn kaikissa olosuhteissa eritoten ah-
tailla väyläosuuksilla
- Ymmärtää miinalauttojen käyttöperiaatteet ja merkityksen osana me-
rivoimien miinoitusoperaatioita
- Osaa ja ymmärtää tilannekuvan muodostamisen ja ylläpidon merki-
tyksen aluksen toiminnan kannalta
- Osaa oman toiminnan salaamisen ja harhauttamisen toimittaessa
kiintomerkkialueen sisällä
- Osaa aluksen viestijärjestelmien käytön
- Osaa miinoitustoiminnan perusteet
- Tuntee suojele- ja tukeutumistoiminnan perusteet
- Tuntee merimiinojen ja aluksen miinoitusjärjestelmän käytön perus-
teet sekä ominaisuudet

5 HAHMOTELMA OPERAATIOTAIDON JA TAKTIIKAN HALLINNAN VAATIMUKSISTA ENSIMMÄISISSÄ TEHTÄVISSÄ

5.1 Hahmotelman muodostamisen perusteet

Tässä luvussa viisi muodostetaan hahmotelma laivastolinjalta valmistuvien sotatieteiden maisterien tyypillisimmissä ensimmäisissä tehtävissä kohtaamista vaatimuksista operaatiotaidon ja taktiikan hallinnalle. Laadittua hahmotelmaa verrataan luvussa kolme esiteltyihin opetussuunnitelmiin mahdollisten puutteiden ja epäkohtien löytymiseksi operaatiotaidon ja taktiikan opetuksen sisällöissä ja tavoitteiden asetteluissa.

Suoritettavan vertailun tavoitteena on selvittää vastaavatko opetussuunnitelmien mukaisten operaatiotaidon ja taktiikan opintojen sisältö ja tavoitteiden asettelu laivastolinjalta valmistuvan sotatieteiden maisterin ensimmäisten tehtävien operaatiotaidon ja taktiikan hallinnalle asettamia vaatimuksia.

Hahmotelma laaditaan luvussa neljä esitellyn kyselyn ja käytössä olevien opetussuunnitelmien perusteella. Koska kysely ei välttämättä anna täysin kattavaa vastausta operaatiotaidon ja taktiikan hallinnalle asetetuista vaatimuksista ensimmäisissä tehtävissä, käytetään hahmotelman laadinnassa hyväksi olemassa olevien opetussuunnitelmien tavoitteiden asettelua sekä sisältöä.

Hahmotelman laadinnassa kantavana ajatuksena on, että laivastolinjalta valmistuvan sotatieteiden maisterin tulee kyetä toimimaan taistelualuksilla kaikissa tämän tutkimuksen luvussa neljä määritetyissä tyypillisimmissä nuoren upseerin tehtävissä. Koska sotatieteiden kandidaatin ja maisterin opintojen aikana ei laivastolinjan opiskelijat erikoistu yhteenkään tiettyyn tehtävään, on opetuksen ja opetussuunnitelmien lähtökohtana se, että opiskelijan tulee kyetä toimimaan kaikissa luvussa neljä määritetyissä tehtävissä valmistumisen jälkeen.

5.2 Hahmotelma ensimmäisten tehtävien asettamista vaatimuksista

Tämän tutkimuksen luvussa kaksi esiteltyjen sotatieteiden kandidaatin tutkinnon yleisten tavoitteiden on tarkoitus konkretisoitua käytännön osaamiseksi ja valmiuk-

siksi toimia sodan ajan perusyksikön päällikkötehtävissä, rauhan ajan perusyksikön kouluttaja- ja asiantuntijatehtävissä sekä kansainvälisten tehtävien perusyksikön päällystötehtävissä. Tämän lisäksi sotatieteiden kandidaatin tutkinnon aikana suoritettavien sotilasammattillisten opintojen tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa nuoren upseerin virassa käytännön työnhallinnassa tarvittavan puolustushaara-, aselaji- ja toimialaosaamisen.⁷⁷

Sotatieteiden maisterin tutkinnon yleiset tavoitteet ovat lähes yhtenevät sotatieteiden kandidaatin tutkinnon tavoitteiden kanssa. Ainoastaan osaamisen ja ymmärtämisen tason tulee olla korkeampi. Sotatieteiden maisterin tutkintoon johtavien opintojen sekä tutkinnon aikana suoritettavien sotilasammattillisten opintojen tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa valmiuden toimia sodan ajan joukkojen joukkoyksikköpäällystön tehtävissä, rauhan ajan perusyksikön päällikön tehtävissä sekä kansainvälisten tehtävien perusyksikön päällystön tehtävissä.⁷⁸

Edellä mainittujen sotatieteiden kandidaatin tutkinnon tavoitteiden perusteella laivastolinjalta valmistuvan nuoren upseerin tulee kyetä toimimaan sodan aikana aluksen päällikön tehtävissä ja rauhan aikana eri alusten aselajiupeerien tehtävissä niin operatiivista tehtävää suoritettaessa kuin kotimaisissa ja kansainvälisissä harjoituksissakin. Sotatieteiden maisterin opintojen tavoitteiden perusteella tulee laivastolinjalta valmistuneen nuoren upseerin omat valmiudet toimia sodan aikana joukkoyksikön päällystön sekä rauhan aikana aluksen päällikön tehtävässä.

Seuraavissa kappaleissa jatketaan hahmotelman muodostamista luvussa neljä esitellyn kyselyn vastausten perusteella. Saadut vastaukset käsittelevät ensimmäisten tehtävien operaatiotaidon ja taktiikan hallinnalle asettamia vaatimuksia huomattavasti yksityiskohtaisemmin kuin opetussuunnitelmien yleisistä tavoitteista johdetut vaatimukset, joihin käytännössä kaikki kyselyyn vastanneiden määrittämät vaatimukset sisältyvät. Tässä tutkimuksessa on kuitenkin päätavoitteena tarkastella opetussuunnitelmia operaatiotaidon ja taktiikan opetuksen osalta yksittäisten käytännön kokemusten perusteella havaittujen vaatimusten muodostaman kokonaisuuden pohjalta.

⁷⁷ Maanpuolustuskorkeakoulu, Opinto-opas 2008-2009, s.40-41

⁷⁸ Maanpuolustuskorkeakoulu, Opinto-opas 2008-2009, s.40-43

Merenkulullisten valmiuksien, tietojen ja taitojen hallinta nousi keskeiseksi vaatimukseksi kaikkien laivastolinjalta valmistuneiden nuorten upseerien ensimmäisissä tehtävissä. Merenkulun osalta tulee valmistumisen jälkeen osata rannikko-, saaristo- ja avomerenkulun perusteet siten, että osaa aluksen ohjailun eri näkyvyysolosuhteissa eri merenkulun päämenetelmiä käyttäen.

Toimintaympäristön, käytettävien merialueiden ja väylästöjen tuntemus oli myös yksi keskeisistä vaatimuksista. Oman operaatioalueen tuntemus korostui merenkulun turvallisuudessa ja aluksen toiminnan suunnittelussa. Aluksen ohjailu ja muut merenkulliset tehtävät koettiin vastausten perusteella huomattavasti helpommaksi, mikäli toiminta-alue on jo entuudestaan tuttu. Tämän lisäksi taistelualuksen toiminnan suunnittelu vaatii toiminta-alueen tuntemista päätösten perustaksi. Laivastolinjalta valmistuvan sotatieteiden maisterin tulee tuntea sekä Suomenlahti että Saaristomeri operaatioalueena myös julkisten väylien sekä sotilasväylien osalta.

Taistelualusten eri viesti- ja johtamisjärjestelmien tunteminen sekä käytön osaaminen koettiin merkittäväksi vaatimukseksi eri tehtävissä. Kyseisten järjestelmien tunteminen liittyi kiinteästi lähes kaikkiin aluksella suoritettaviin tehtäviin. Esimerkiksi vaatimus aluksen toiminnan salaamisen ja harhauttamisen osaamisesta vaatii alusten viestijärjestelmien tuntemista.

Rannikon sanomalaiteverkon sekä rannikon eri johtamisjärjestelmien tunteminen koettiin myös tärkeäksi osaamisen alueeksi. Käytettävissä olevat viesti- ja johtamisjärjestelmäresurssien tunteminen koettiin välttämättömäksi osana aluksen toiminnan suunnittelua ja johtamista. Viesti- ja johtamisjärjestelmiin kiinteästi liittyvän tilannekuvan merkityksen ymmärtämistä korostettiin myös useissa vastauksissa.

Kansainvälinen toimintaympäristö ja sen asettamat vaatimukset operaatiotaidon ja taktiikan hallinnalle korostuivat useimmissa tehtävissä. Vastausten perusteella nuoren upseerin tulee tuntea Naton menettelytavat ja toimintaa ohjaavat asiakirjat. Lisäksi tulee osata toimia aselajipuseerin tehtävissä taistelualuksilla osana kansainvälistä harjoitusta.

Vastustajan ilmakomponentin käyttöperiaatteiden, suorituskyvyn ja kaluston tunteminen on yksi merkittävistä osaamisen osa-alueista ensimmäisissä tehtävissä. Taiste-

lualusten tulenjohto- ja tykistöupseerit vastaavat aluksen tykistö- ja tulenjohtojärjestelmien käytöstä taistelutilanteissa, jolloin vastustajan tunteminen koettiin erittäin tärkeäksi omaan tehtävään liittyen. Yleistäen nuoren upseerin tulee tuntea vastustajan ilma- ja pintakomponentin käyttöperiaatteiden ja suorituskyvyn perusteet osana taistelualusten toiminnan suunnittelua.

Taistelualusten asejärjestelmien tunteminen ja niiden käytön osaaminen oli yksi keskeisimmistä vaatimuksista operaatiotaidon ja taktiikan hallinnalle. Aselajijupseereiden tehtäviin rauhan ja sodan aikana kuului aluksen asejärjestelmien käytön lisäksi myös asejärjestelmien kouluttaminen varusmiehille ja henkilökunnalle. Vastauksissa korostui vaatimus järjestelmien käytön hallinnasta ja ominaisuuksien ymmärtämisestä. Lisäksi tulenjohto- ja tykistöupseerien tehtävissä toimineiden on tullut osata suunnitella ja johtaa laivatykistöammunnat.

Merenkulkuun ja kansainvälisiin harjoituksiin liittyen asiakirjahallinta korostui osassa vastauksista. Merenkulkuun liittyen aselajijupseereiden tulee osata meriliikenteen säännöt sekä tuntea kansalliset ja kansainväliset merenkulun ohjeet ja määräykset. Myös puolustusvoimien omat ohjeet, oppaat ja määräykset tulee tuntea merenkulun osalta. Kansainvälisiin harjoituksiin ja operaatioihin liittyen tulee tuntea Naton toimintatavat ja asiakirjat.

Varsinkin ohjusveneillä ja miinalaivoilla palvelevien vastauksissa korostui aselajitaktiikoiden ja taistelutekniikoiden tunteminen aluksen eri tehtäviin ja käyttöperiaatteisiin liittyen. Aselajijupseereiden tulee osata sukellusveneentorjunnan, ilma- ja pintatorjunnan sekä elektronisen sodankäynnin perusteet osana aluksen toimintaa niin kotimaisissa kuin ulkomaisissakin harjoituksissa.

Taistelualusten toiminta osana taisteluosastoa asettaa vaatimuksia taistelualusten käyttöperiaatteiden ja eri tehtävien ymmärtämiselle. Aselajijupseereiden tulee tietää oman aluksensa käyttöperiaatteet erilaisissa merioperaatioissa. Tällöin valmistuvan sotatieteiden maisterin tulee tietää merivoimien taistelualusten käyttöperiaatteet ja toiminta eri tehtävissä.

5.3 Johtopäätökset hahmotelmasta

Kyselyn vastausten ja opetussuunnitelmien yleisten tavoitteiden perusteella laadittu hahmotelma pitää sisällään varmasti merkittävän osan nuoren upseerin tyypillisimpien tehtävien asettamista vaatimuksista operaatiotaidon ja taktiikan hallinnalle. Kyselyn vastaukset rajoittuvat kuitenkin ainoastaan yhden vuosikurssin laivastolinjalta saatuihin vastauksiin, jolloin vaatimuksia ei voida pitää absoluuttisesti ainoina oikeina eikä varsinkaan sataprosenttisen kattavina. Hahmotelman luonnin tavoitteena oli kuitenkin sisällyttää hahmotelmaan vastaajien kokemuksiin perustuvat vaatimukset, jolloin saadaan kattavin käsitys nykyisestä ensimmäisistä tehtävistä ja tehtävien toimintaympäristöistä. Vastaajien kokemus ensimmäisistä tehtävistä on noin kymmenen kuukauden mittainen, jolloin sitä voidaan pitää tutkimuksen kannalta riittävän kattavana.

6 HAHMOTELMAN VERTAAMINEN OPETUSSUUNNITELMIIN

6.1 Vertailun toteutus

Luvussa viisi on laadittu hahmotelma laivastolinjalta valmistuneen nuoren upseerin ensimmäisten tehtävien asettamista vaatimuksista operaatiotaidon ja taktiikan hallinnalle. Tässä luvussa kuusi hahmotelmaa verrataan luvussa kolme esiteltyihin opetussuunnitelmiin operaatiotaidon ja taktiikan hallinnalle asetettujen vaatimusten ja opetussuunnitelmien sisällön ja tavoitteiden asetteluun vertaamiseksi. Luvussa kolme esiteltyt opetussuunnitelmat ovat tammikuussa 2009 voimassa olevia tai viimeisimpiä luonnosversioita osan maisterin opinnoista osalta.

Vertailu toteutetaan käymällä hahmotelmaa kohtakohdalta läpi ja vertaamalla hahmotelman mukaisia operaatiotaidon ja taktiikan osaamisen vaatimuksia opetussuunnitelmien sisältöön ja tavoitteiden asetteluun. Opetussuunnitelmien yleisten tavoitteiden lisäksi vertailussa huomioidaan yksittäisten opintojen ja opintokokonaisuuksien opetussisällöt sekä tavoitteet.

Vertailun tulokset esitellään tässä luvussa. Vertailun tulosten perusteella tehdään johtopäätökset operaatiotaidon ja taktiikan opetuksen ja opetussuunnitelmien vastaavuudesta ensimmäisten tehtävien operaatiotaidon ja taktiikan hallinnalle asettamiin vaatimuksiin. Tutkimuksen lopuksi laadittuja johtopäätöksiä verrataan kyselyn perusteella saatuihin kokemuksiin ja arvioon operaatiotaidon ja taktiikan opetuksen vastaavuudesta edellä mainittuihin vaatimuksiin.

6.2 Hahmotelman vertaaminen

Hahmotelman perusteella laivastolinjalta valmistuvien operaatiotaidon ja taktiikan osalta yksi keskeisimmistä osaamisen vaatimuksista on merenkululliset taidot. Hahmotelman mukaan sotatieteiden maisterin opintojen jälkeen tulee osata rannikko-, saaristo- ja avomerenkulun perusteet sekä aluksen ohjailu eri näkyvyysolosuhteissa ja eri merenkulun päämenetelmiä käyttäen. Tämä osaamisen vaatimus kattaa tällöin myös vaatimuksen eri merenkulkujärjestelmien ja -laitteiden käytön osaamisesta.

Opetussuunnitelmien perusteella operaatiotaidon ja taktiikan opetus vastaa edellä mainittuihin merenkulullisiin vaatimuksiin seuraavilla opintojaksoilla ja -kokonaisuuksilla: Taistelun perusteet 2, Soveltava merisotataktiikka, Joukkoyksikön taistelu, Saaristomerenkulun soveltavat opinnot, Rannikkomerenkulun soveltavat opinnot, ARPA-kurssi ja sotilasammattillisiin opintoihin liittyvät koulutuspurjehdukset sekä harjoitukset.

Edellä mainittujen opintojen tavoitteista seuraavat vastaavat hahmotelman osaamisvaatimukseen: Taistelun perusteet 2 -opintojakson tavoitteena on, että opiskelija osaa rannikkomerenkulun, aluksen ohjailun ja käsittelyn perusteet. Sotilasammattillisten opintojen rannikko- ja saaristomerenkulun soveltavien opintojen tavoitteena on, että opiskelija osaa soveltaa saaristo- ja rannikkomerenkulun teoriaopintoja käytäntöön sekä osaa valmistella, johtaa ja toteuttaa aluksen ohjailutehtävän. Lisäksi opiskelijan tulee osata aluksen ohjailun perusteet ja käsittely kaikissa olosuhteissa.

Soveltava merisotataktiikka ja osittain myös Joukkoyksikön taistelu -opintojaksoilla opiskelijat harjaantuvat saaristo- ja rannikkomerenkulun käytännön suorituksissa Merisotakoulun koulutusaluksilla sekä merivoimien eri aluksilla osana meripuolustusharjoituksia. Myös sotilasammattillisiin opintoihin liittyvien koulutuspurjehdusten ja eri harjoitusten tarkoituksena on harjaannuttaa opiskelijaa käytännön suorituksissa aluksen ohjailuun ja merenkulun muihin toimintoihin liittyen. ARPA-kurssi tukee omalta osaltaan merenkulkujärjestelmien käytön oppimista.

Olennaisena osana merenkulun osaamisvaatimukseen kuuluu hahmotelman vaatimus asiakirjahallinnasta liittyen niin siviili- kuin sotilasmerenkulkuunkin. Hahmotelman mukaan aselajipuseereiden tulee osata meriliikenteen säännöt sekä tuntea kansalliset ja kansainväliset merenkulun säännöt ja määräykset mukaan lukien puolustusvoimien omat ohjeet, oppaat ja määräykset.

Tähän vaatimukseen vastaavat kaikki edellä mainitut rannikko- ja saaristomerenkulun perusteisiin ja käytännön harjoitteluun liittyvät opinnot. Lisäksi Taistelun perusteet 2 -kurssin keskeisenä opetustavoitteena on, että opiskelija osaa meriteiden säännöt, tuntee Sotilasmerenkulkuohjeen, laiva-asiakirjat, sotilasmerenkulun pysyväisasiakirjat sekä kansainväliset ja kansalliset merenkulun ohjeet ja asiakirjat. Myös merioikeuden opinnot tukevat edellä mainittuja vaatimuksia. Merioikeuden opintojen jälkeen

opiskelijan tulee tietää merilain säädökset vahtiperämiehen tutkinnon edellyttämällä tavalla sekä tuntee merilain säädökset ja osata hakea ja käyttää niitä käytännön tilanteissa.

Merivoimien operaatioalueen tuntemus on yksi hahmotelman vaatimuksista. Hahmotelman perusteella laivastolinjalta valmistuvan nuoren upseerin tulee tuntee Suomenlahti ja Saaristomeri operaatioalueina sisältäen alueiden julkisten väylien ja sotilasväylien tuntemus. Merivoimien operaatioalueeseen tutustumista tukevat kaikki merenkulun käytännön harjaantumiseen liittyvät opinto- ja osajaksot, koska käytännön harjoittelu toteutetaan pääsääntöisesti juurikin kyseisillä operaatioalueilla.

Taistelun perusteet 1 opintojakson muodostavien kurssien opetustavoitteista osa tulee merivoimien operaatioalueen tuntemusta. Meripuolustuksen perusteet ja taisteluenttä -kurssin tavoitteena on, että opiskelija muodostaa käsityksen merivoimien operaatioalueesta ja Itämeren erityispiirteistä. Lisäksi sotilasammattillisiin opintoihin lukeutuvan Rannikkomerenkulun soveltavat opinnot opintojakson tavoitteena on, että opiskelija tuntee Saaristomeren ja Suomenlahden alueen runkoväylät ja merkittävimmät sotilasväylät.

Hahmotelman perusteella laivastolinjalta valmistuvan tulee osata käyttää taistelualusten eri viesti- ja johtamisjärjestelmiä. Osana suurempaa kokonaisuutta tulee myös tuntee merivoimien käytössä olevat eri viesti- ja johtamisjärjestelmät. Lisäksi tulee ymmärtää tilannekuvan merkitys aluksen toiminnan suunnittelulle ja johtamiselle.

Operaatiotaidon ja taktiikan opetuksessa ja sen tavoitteiden asettelussa huomioidaan edellä mainitut osaamisvaatimukset seuraavasti: Meripuolustuksen tilannekuva -kurssi jakautuu neljään eri kokonaisuuteen. Osakokonaisuuksien aiheina ovat muun muassa merivalvonta, merivoimien päivystysjärjestelmä ja valmiuden kohottaminen, eri merivalvontasensorit, tilannekuva ANCS:n toimintaympäristössä sekä elektronisodankäynnin perusteet. Kurssin tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää tilannekuvan merkityksen taistelualuksen toiminnalle sekä asejärjestelmien ja taktiikan käytölle ja muodostaa käsityksen valtakunnallisen ilma-, pinta- ja vedenalaisen tilannekuvan muodostamisesta, jakamisesta ja täydentämisestä. Kansainvälinen hätä- ja turvallisuusradioliikennekurssi tukee merenkulun viestijärjestelmien tuntemista ja käy-

tön osaamista, koska kurssin tavoitteena on, että opiskelija osaa GMDSS-järjestelmän mukaisen radioliikenteen sekä radiolaitteiden käytön.

Hahmotelman mukaisiin operaatiotaidon ja taktiikan hallinnalle asettamiin taistelualusten asejärjestelmien tuntemisen ja käytön osaamisen vaatimuksiin vastaavia opintoja ovat Aluksen taisteluvälineet, Taistelualusten asejärjestelmien käyttö, Taistelualusten vedenalainen sodankäynti ja Laivan tekninen käyttö ja huolto -kurssit. Hahmotelman mukaan valmistuvan tulee tuntea taistelualusten asejärjestelmät sekä osata niiden käyttö.

Opetussuunnitelmien mukaan perusteita asejärjestelmäkoulutukselle antavia opintoja ovat: Aluksen taisteluvälineet -kurssi jonka tavoitteena, on että opiskelija osaa perusteet taistelualusten asejärjestelmien käytöstä. Laivan tekninen käyttö ja huolto -kurssin aikana opiskelija taas tutustuu koululaivan asejärjestelmiin. Taistelualusten vedenalainen sodankäynti -kurssi jakautuu kahteen osakokonaisuuteen. Molemmat osakokonaisuudet tukevat hahmotelman vaatimuksia opetussisällöillään. Osakokonaisuudet koostuvat merivoimien miinantorjunta-asejärjestelmien sekä vedenalaisen sodankäynnin asejärjestelmien perusteiden kouluttamisesta.

Taistelualusten asejärjestelmien käyttö -kurssin tavoitteista seuraavat vastaavat edellä mainittuihin vaatimuksiin: Opiskelijan tulee osata käyttää taistelualusten eri asejärjestelmiä sekä ymmärtää niiden suorituskyvyn ja ominaisuuksien asettamat rajoitukset aluksen toiminnalle. Tarkemmin määriteltynä opiskelijan tulee osata tykistöasejärjestelmien käyttö aselajiupseerina, ymmärtää miinoituksen kokonaissuorituksen suunnittelu ja toteutus sekä osata toimia miina-aselajiupseerina. Ohjusasejärjestelmistä opiskelijan tulee ymmärtää ohjustulen käytön yleiset periaatteet. Tykistöasejärjestelmien käytön osaaminen aselajiupseerin tehtävässä vastaa hahmotelman vaatimukseen laivatykistöammuntojen suunnittelun ja johtamisen osaamisesta.

Vastustajan ilma- ja pintakomponentin toimintaperiaatteiden ja suorituskyvyn tunteminen oli yksi hahmotelman mukaisista vaatimuksista operaatiotaidon ja taktiikan hallinnalle. Vastustajan toimintaa käsitellään Meripuolustuksen perusteet ja taistelukenttä -kurssilla, jonka yhtenä tavoitteista on, että opiskelija ymmärtää Itämeren alueen merivoimien kaluston ja taktiikan kehityksen nykytilan. Lisäksi Johdatus joukkoyksikön taisteluun -opintojaksolla opiskelija syventää tietämystään tyypillisen vastus-

tajasta osana kurssin muuta opetussisältöä. Sotataidon syventävien opintojen Sotataidon kehittymien -opintojaksolla opiskelija perehtyy muun muassa nykyaikaiseen sodan kuvaan ja ulkomaiseen sotataidon kehittymiseen.

Hahmotelman yhtenä keskeisenä osa-alueena ovat taistelualusten aselajitaktiikat ja käyttöperiaatteet eri tehtävissä. Hahmotelman mukaan taistelualuksien aselajijupseerien tulee osata sukellusveneentorjunnan, ilma- ja pintatorjunnan sekä elektronisen sodankäynnin perusteet osana aluksen toimintaa kansallisessa ja kansainvälisessä toimintaympäristössä. Lisäksi aselajijupseerien tulee osata taistelualusten yleiset käyttöperiaatteet ja toiminta eri tehtävissä.

Edellä mainittuihin aselajijupseereiden osaamisvaatimuksiin vastaavat operaatiotaidon ja taktiikan opinnoista seuraavat kokonaisuudet:

Meripuolustuksen perusteet ja taistelukenttä kurssi, jonka tavoitteena on, että opiskelija perehtyy merisotataktiikkaan ja taistelualuksiin ja osaa tunnistaa merisotatoimet ja -operaatiot osaksi merisodan keskeisimpiä toimintoja. Kurssin opintoja syvennetään Aluksen taisteluvälineet -kurssilla, jonka yhtenä tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää taistelualusten taistelun perusteet.

Soveltava merisotataktiikka -kurssi jonka yhtenä keskeisenä aiheena ovat merisotatoimet. Kurssin tavoitteena on, että opiskelija osaa yhdistää taistelualusten eri tehtävät osaksi eri merisotatoimia. Joukkoyksikön taistelu 1 -opintojakso taas käsittelee merivoimien joukkoja ja niiden suorituskykyä sekä eri aselajitoimintoja. Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää merivoimien aselaji- ja tukitoiminnot merellä ja rannikolla käytävissä taisteluissa sekä osaa merivoimien joukot ja niiden suorituskyvyt. Opintojakson aiheita syvennetään Joukkoyksikön taistelu 2 -opintojaksolla, jonka yhtenä tavoitteena on, että opiskelija syventää tietämystään merivoimien operaatiotyypeistä, toimintaympäristöstä ja joukkojen käyttöperiaatteista. Yhtymän taistelu -opintojakson toisen vaiheen johtamisharjoituksessa opiskelijat soveltavat käytännön suunnitteluun aiemmin opittuja joukkoyksikön taistelun perusteita.

Kansainvälinen toiminta on hahmotelman yksi merkittävä osa-alue. Laivastolinjalta valmistunut aselajijupseerin tehtävässä toimiva kohtaa useita erilaisia haasteita kansainvälisten harjoitusten ja yhteistoiminnan muodossa. Aselajijupseerin tulee tuntea

Naton menettelytavat ja toimintaa ohjaavat asiakirjat. Lisäksi aselajiupseerin tulee osata toimia omassa tehtävässään kansainvälisen harjoituksen toimintaympäristössä.

Opetussuunnitelman mukaisista opinnoista kansainvälistä toimintaa käsittelevät seuraavat opintojaksot ja kurssit: Kansainvälinen toiminta ja Nykyaikaisen taistelun erityispiirteet. Kansainvälinen toiminta -kurssi on osa sotilasammattillisia opintoja, jonka teoria ja käytännön harjoittelun tavoitteena on, että opiskelija tuntee kansainvälisten sotilasjärjestöjen organisaatioiden ja tehtävien perusteet sekä Naton toimintatavat ja asiakirjat eritoten puheviestityksen ja osaharjoitusten suunnittelun näkökulmasta. Lisäksi opiskelija harjaantuu operaattorin tehtäviin kansainvälisessä harjoituksessa.

6.3 Johtopäätökset suoritetusta vertailusta

Kyselyn vastausten perusteella muodostetun hahmotelman mukaiset vaatimukset operaatiotaidon ja taktiikan hallinnalle mahdollistivat opetussuunnitelmien vertailun laadittuun hahmotelmaan. Vertailu toteutettiin suunnitelman mukaisesti. Vertailu painottui hahmotelman yksittäisten osaamisvaatimusten vertaamiseen operaatiotaidon ja taktiikan opetukseen ja tavoitteiden asetteluun. Suoritetun vertailun perusteella voidaan sanoa, että opetussuunnitelmien tavoitteiden asetteluun ja laaditun hahmotelman mukaisten osaamisvaatimusten erot ovat suhteellisen pieniä.

Merenkulun osalta hahmotelman ja opetussuunnitelmien välillä merkittävin ero oli merenkulullisten vaatimusten tasossa. Opetussuunnitelmien mukaisesti opiskelijan tulee osata aluksen ohjailun perusteet ja käsittely kaikissa olosuhteissa. Hahmotelman mukainen osaamisen taso edellyttää kuitenkin perusteita syvempää osaamista merenkulun kaikilla osa-alueilla. Opetussuunnitelmien tavoitteita merenkulun osalta voidaan pitää melko realistisina saavuttaa käytettävissä olevien ajallisten resurssien valossa. Hahmotelman mukaisen osaamisen tason saavuttaminen edellyttäisi kuitenkin huomattavasti laajempia merenkulun opintoja. Varsinkin käytännön harjoittelun tarve lisääntyisi tämän hetkisiin opetussuunnitelmiin verrattuna huomattavasti.

Hahmotelman vaatimukseen merenkulun asiakirjojen, sääntöjen ja määräysten tuntemisesta sekä meriliikenteen sääntöjen osaamisesta opetussuunnitelmat vastaavat hyvin. Opetussuunnitelmien mukaiset opinnot käsittelevät kaikkia keskeisiä edellä

mainittuja hahmotelman vaatimuksia. Tämän lisäksi opintojen tavoitteiden asettelu vastaa hyvinkin tarkasti hahmotelman asettamiin vaatimuksiin.

Merivoimien operaatioalueen tuntemuksen pääpaino hahmotelman perusteella on julkisten ja sotilasväylien tuntemuksessa. Opetussuunnitelmien mukaisten opintojen tavoitteet ja opetuksen sisältö vastaavat hyvin merivoimien operaatioalueen yleispiirteiden ja Itämeren erityispiirteiden tuntemisen vaatimukseen. Opetussuunnitelmien tavoitteiden perusteella opiskelija tuntee Suomenlahden ja Saaristomeren alueen runkoväylät ja merkittävimmät sotilasväylät. Hahmotelman vaatimusten mukaisesti laivastolinjalta valmistuvan tulisi tuntea Suomenlahden ja Saaristomeren alueiden kaikki julkiset ja sotilasväylät. Hahmotelman mukaista vaatimustasoa ei ole realistista saavuttaa opintojen aikana, koska vaaditun tuntemuksen saavuttaminen vaatisi vuosien käytännön merenkulkua kyseisillä alueilla.

Merivoimien viesti- ja johtamisjärjestelmien tuntemus on huomioitu opetussuunnitelmien mukaisissa opinnoissa sekä niiden tavoitteen asettelussa mielestäni hyvin. Myös hahmotelman vaatimukseen tilannekuvan merkityksen ymmärtämisestä opetussuunnitelmat vastaavat hyvin. Edellä mainittujen opintojen toteutus ja tavoitteet kattavat hahmotelman vaatimukset. Ainoastaan hahmotelman vaatimukseen taistelualusten viesti- ja johtamisjärjestelmien käytön osaamisesta opetussuunnitelmat eivät vastaa täysin kattavasti. Opetussuunnitelmien tavoitteet ovat asetettu huomattavasti yleisemmälle tasolle, jolloin riittävä tuntemus järjestelmistä varmasti syntyy, mutta hahmotelman vaatimuksissa korostunut järjestelmien käytön osaaminen ei täysin toteudu.

Hahmotelman vaatimukseen taistelualusten asejärjestelmien tuntemisesta ja käytön osaamisesta operaatiotaidon ja taktiikan opinnot vastaavat opetussuunnitelmien tavoitteiden asettelun osalta hyvin. Eri opintojen tavoitteiden perusteella opiskelija osaa tykistö- ja miina-aselajipuseereiden tehtävät, laivatykistöammuntojen suunnittelun ja johtamisen, ohjustulenkäytön perusteet sekä taistelualusten asejärjestelmien käytön.

Asejärjestelmäopintojen kokonaislaajuus on noin kymmenen opintopistettä. Kymmenen opintopisteen kokonaisuudesta käytännön harjoittelun osuus jää kuitenkin suhteellisen alhaiseksi. Tämän vuoksi hahmotelman vaatimus taistelualusten asejärjestelmien käytön osaamisesta aselajipuseerin näkökulmasta ei todennäköisesti toteudu.

opetussuunnitelmien tavoitteista huolimatta. Tavoitteet ovat asetettu mielestäni turhan korkealle käytössä olevien resurssien puitteissa.

Hahmotelman mukainen vaatimus vastustajan ilma- ja pintakomponentin toimintaperiaatteiden ja suorituskyvyn tuntemisesta on huomioitu olemassa olevissa opetussuunnitelmissa. Useammalla sotataidon ja varsinkin operaatiotaidon ja taktiikan opinnoiksi käsitellään esimerkiksi Itämeren alueen merivoimien taktista ja teknistä kehitystä ja nykytilaa. Lisäksi joukkoyksikön taisteluun liittyvissä opinnoissa perehdytään tyypilliseen vastustajaan ja sen toimintaperiaatteisiin. Tämän osalta opetussuunnitelmat vastaavat hahmotelman vaatimuksiin. Suoritetussa kyselyssä nousi kuitenkin esille tulenjohto- ja tykistöupseerin tehtävien vaatimus ymmärtää vastustajan ilmakomponentin toimintaperiaatteita hyvinkin yksityiskohtaisesti. Esimerkiksi vastustajan lentoprofiilien, hyökkäyskuvioiden ja laukaisuetäisyyksien tunteminen ovat aiheita, jotka eivät varsinaisesti ilmene sisältyvän opetussuunnitelmien mukaisiin opintoihin eikä niiden tavoitteisiin.

Laivastolinjan operaatiotaidon ja taktiikan opintojen keskeisimpiä osa-alueita ovat taistelualusten yleiset käyttöperiaatteet ja tehtävät sekä eri aselajitaktiikat. Hahmotelman mukaisesti taistelualuksen aselajijupseerin tulee osata eri aselajitaktiikoiden perusteet ja taistelualusten yleiset käyttöperiaatteet eri tehtävissä. Näihin vaatimuksiin operaatiotaidon ja taktiikan opetussuunnitelmat vastaavat erittäin hyvin. Opintojen aikana opiskelijalle muodostuu opetussuunnitelmien tavoitteiden asetteluun ja opetussisältöjen perusteella varsin vahva tuntemus merisotataktiikasta yleisesti ja varsinkin taistelualusten toiminnan osalta.

Hahmotelman kansainvälisen toiminnan osaamisvaatimukset liittyivät pääasiallisesti Nato-maiden kanssa suoritettaviin harjoituksiin. Aselajijupseereiden tulee osata oma tehtävänsä myös kansainvälisessä toimintaympäristössä. Opetussuunnitelmien tavoitteet ja opetuksen sisältö eivät vastaa hahmotelman asettamiin vaatimuksiin kovinkaan hyvin. Toisaalta varsinaiset opetussuunnitelmat ovat vasta työn alla Merisotakoulussa, joten tarkkaa käsitystä opetussuunnitelmien tavoitteiden asettelusta on vaikea saada.

7 YHTEENVETO

Luvussa seitsemän muodostetaan tutkimuksen lopulliset johtopäätökset ja vastataan tutkimuksen pääkysymykseen. Lopulliset johtopäätökset on muodostettu suoritettujen kyselyjen kysymyksistä 3-6 saatujen vastausten ja luvussa kuusi suoritettujen vertailujen johtopäätösten perusteella. Luvun päämääränä on verrata luvun kuusi vertailun perusteella muodostettuja johtopäätöksiä kyselyn kohderyhmän todellisiin kokemuksiin ensimmäisistä tehtävistä. Kyselyn kysymysten 3-6 tarkoituksena oli määrittää, miten ja mitkä operaatiotaidon ja taktiikan aiheista ovat vastanneet kyselyn kohderyhmän ensimmäisissä tehtävissä kohtaamiin vaatimuksiin.

Luvun seitsemän lopuksi suoritetaan pohdinta tutkimuksen tulosten merkityksestä, luotettavuudesta ja käytettävyydestä. Pohdinnassa huomioidaan hahmotelman mahdolliset puutteet sekä kyselyn luotettavuus ja käytettävyys tutkimuksen kokonaisuuden kannalta. Tämän lisäksi määritetään jatkotutkimustarpeet ja -mahdollisuudet.

7.1 Johtopäätökset

Merenkulkukoulutus sisältäen käytännön merenkulun, merenkulkuteorian, merenkulun kaikki säädökset ja määräykset sekä operaatioalueen tuntemuksen oli keskeisessä osassa lähes kaikissa kyselyjen vastauksista. Luvun kuusi vertailujen johtopäätösten mukaan merenkulkukoulutuksen tavoitteiden asettelu ei täysin vastaa hahmotelman asettamiin vaatimuksiin. Johtopäätöksissä todetaan, ettei nykytuotoisissa opetus suunnitelmissa ole otettu tarpeeksi huomioon käytännön koulutuksen tarvetta. Opetussuunnitelmat ja niiden tavoitteen asettelu eivät vastaa hahmotelman mukaisia käytännön osaamisen vaatimuksia. Näitä johtopäätöksiä tukevat myös kyselyjen vastaukset.

Kyselyjen vastausten perusteella voidaan todeta, että Kadettikoulun aikana annettava merenkulkukoulutus vastaa osittain erittäinkin hyvin ensimmäisten tehtävien asettamiin vaatimuksiin. Kyselyjen kysymyksessä numero kolme viisi vastaajaa kuudesta nosti merenkulkukoulutuksen operaatiotaidon ja taktiikan aiheeksi, joka oli vastannut ensimmäisten tehtävien asettamiin vaatimuksiin. Samalla kuitenkin kysymyksen neljä vastausten perusteella voidaan todeta, että neljä vastaajaa kuudesta olisi kaivannut lisää rannikko-, saaristo- ja avomerenkulun käytännön koulutusta.

Kyselystä saatujen vastausten ja luvun kuusi johtopäätösten perusteella voidaan todeta, että Kadettikoulun merenkulusta antamat perusteet ovat riittävät mutta opetussuunnitelmien tavoitteet käytännön osaamisen osalta ovat liian alhaiset, jotta annettu koulutus vastaisi täysimääräisesti hahmotelman mukaisiin vaatimuksiin. Merenkulun käytännön osaamisen lisääminen vaatisi opetussuunnitelmien tavoitteiden asettelun muutosten lisäksi todella paljon lisää aikaa käytännön harjoittelun suorittamiseksi, mikä saattaa osoittautua mahdottomaksi nykymuotoisessa koulutusjärjestelmässä.

Merivoimien viesti-, johtamis- ja asejärjestelmäkoulutuksen tavoitteet vastaavat pääosin hyvin hahmotelman asettamiin vaatimuksiin. Vaatimukset järjestelmien tuntemisesta on otettu hyvin huomioon opetussuunnitelmien sisällössä ja tavoitteiden asettelussa. Hahmotelman mukaisten eri järjestelmien käytön osaamisvaatimukset otetaan kohtalaisesti huomioon opetussuunnitelman tavoitteiden asettelussa viesti- ja johtamisjärjestelmien osalta. Asejärjestelmäkoulutuksen tavoitteet vastaavat hahmotelman vaatimuksia.

Kyselyn vastausten perusteella voidaan kuitenkin todeta, etteivät opetussuunnitelmien tavoitteet ole konkretisoituneet käytännössä ase- ja johtamisjärjestelmäkoulutuksen osalta. Kyselyyn vastanneista viisi kuudesta toteaa, että Kadettikoulun aikana olisi pitänyt olla enemmän merivoimien ase- ja johtamisjärjestelmäkoulutusta. Osassa vastauksista tuodaan esille perusteiden ja järjestelmien tuntemisen osalta, että koulutus on ollut riittävää mutta järjestelmien käytön osaamisessa on ollut suuria puutteita. Nämä havainnot eroavat jokseenkin luvussa kuusi tehdyistä hahmotelman ja opetussuunnitelmien tavoitteiden vertailun johtopäätöksistä.

Operaatiotaidon ja taktiikan opintojen keskeisimpiä aiheita ovat merivoimien joukkojen toimintaperiaatteet sekä suorituskyky. Laivastolinjan osalta opinnoissa korostuvat edellä mainittujen lisäksi taistelualusten yleiset toimintaperiaatteet ja toiminta eri tehtävissä sekä taistelualusten eri aselajitaktiikat. Vastustajan ilma- ja pintakomponentin tunteminen on myös yksi operaatiotaidon ja taktiikan opintojen aiheista, jonka tuntemus konkretisoituu ensimmäisissä tehtävissä. Hahmotelman ja opetussuunnitelmien vertailun johtopäätösten perusteella voidaan todeta, että kyseisistä aiheista annettava opetus on kattavaa ja hahmotelman osaamisvaatimukset täyttyvät lähes kokonaan.

Kyselyn perusteella kokemukset aselajiupseereiden tehtävistä tukevat osittain edellisiä johtopäätöksiä. Vastausten mukaan annettu koulutus on antanut hyvän yleiskuvan merioperaatioista ja merisotataktiikasta nykyiseen tehtävään ja eritoten tulevaisuuden tehtäviä varten. Opetus oli koettu käsittelevän merisotataktiikkaa ja alusten käyttöperiaatteita melko yleisellä tasolla ja enemmänkin aluksen päällikön näkökulmasta. Taistelualusten aselajitaktiikoita oli myös opetettu turhan yleisellä tasolla ja käytännön osaaminen oli jäänyt osittain vähäiseksi. Esimerkiksi ilmatorjunnan ja elektronisen sodankäynnin osalta koulutus ei ollut vastannut käytännön tarpeita. Kyselyn vastausten ja luvun kuusi johtopäätösten perusteella voidaan todeta, että varsinaiset taktiikkaa ja operaatiotaitoa käsittelevät opinnot antavat hyvät perustiedot mutta taisteluteknisten asioiden osaaminen ja ymmärtäminen jää liian alhaiselle tasolle.

Kansainvälinen toimintaympäristö on keskeisessä roolissa useimpien taistelualuksilla palvelevien nuorten upseerien ensimmäisissä tehtävissä. Taistelualusten aselajiupseereiden tulee osata omat tehtävät myös osana kansainvälistä harjoitusta. Luvun kuusi johtopäätösten perusteella voidaan todeta, etteivät operaatiotaidon ja taktiikan opetuksen tavoitteiden asettelu ja annettava opetus vastaa ensimmäisten tehtävien asettamiin osaamisvaatimuksiin. Luvun kuusi johtopäätöksiin vaikuttaa kuitenkin merkittävästi opetussuunnitelmien puutteet kansainvälisen toiminnan koulutuksen osalta. Kyselyn vastaukset tukevat tehtyjä johtopäätöksiä. Noin puolet vastaajista koki kansainvälisen toiminnan perusteiden tuntemisen erittäin merkittäväksi osa-alueeksi omaan tehtävään liittyen. Lisäksi vastaajat toivat ilmi, että kansainväliset ja varsinkin Naton toimintatavat ovat tulleet osaksi myös kotimaisia harjoituksia ja tehtäviä. Kyselyn perusteella voidaan todeta, ettei annettu koulutus kansainvälisestä toiminnasta anna riittäviä perusteita aselajiupseerin tehtäviin.

Kyselyn kuudennessa kysymyksessä kysyttiin arvosanaa kadettikoulun aikana saadun opetuksen ja oman oppimisen vastaavuutta ensimmäisten tehtävien asettamiin vaatimuksiin. Vastausten keskiarvoksi muodostui 3.2, joka vastasi annetussa asteikossa kohtuullista arvosanaa. Annetut arvosanat vaihtelivat 2-4 välillä. Kyselyn vastausten keskiarvosta muodostettu arvosana on hieman alhaisempi kuin tutkimuksen johtopäätösten perusteella voisi olettaa. Arvosana muodostui kuitenkin vain yh-

destä kokonaisvaltaisesta kysymyksestä ja otanta on pieni, jolloin arvosanan käytettävyys ei ole kovinkaan korkea.

Kokonaisuuksien hallinnan ja ymmärtämisen kannalta laivastolinjan operaatiotaidon ja taktiikan opetus voidaan katsoa antavan riittävät perusteet aloittaa taistelualuksen aselajiupseerin tehtävässä. Nuori upseeri joutuu kuitenkin jatkamaan käytännön suorituksissa harjaantumista ensimmäisessä työtehtävässään eritoten merenkulun ja eri järjestelmien käytön osalta.

Operaatiotaidon ja taktiikan opetuksen ja opetussuunnitelmien tavoitteiden asettelun voidaan todeta vastaavan suhteellisen hyvin ensimmäisten tehtävien operaatiotaidon ja taktiikan hallinnalle asettamia vaatimuksia. Opetussuunnitelmien yleisten tavoitteiden mukaisesti, annetun koulutuksen tulee antaa valmiudet toimia oman alansa asiantuntijatehtävissä. Mielestäni laivastolinjan operaatiotaidon ja taktiikan opetus kykenee vastaamaan edellä mainittuun vaatimukseen.

7.2 Diskussio

Tämän tutkimuksen tärkeimpänä tutkimustuloksena voidaan pitää laivastolinjan operaatiotaidon ja taktiikan nykytilan tarkastamista opetussuunnitelmien tavoitteiden asettelujen ja opetussisältöjen näkökulmasta. Nykytilan tarkastamisessa keskityttiin nuoren upseerin ensimmäisten tehtävien asettamiin vaatimukseen operaatiotaidon ja taktiikan hallinnalle. Opetussuunnitelmien tarkastelussa rajoituksia asetti opetussuunnitelmien osittainen puutteellisuus sekä luonnosaste. Tutkimuksen toisena tutkimustuloksena voidaankin pitää näiden puutteiden havaitsemista.

Kyselyn perusteella määritettyjä ensisijaisia tehtäviä voidaan pitää luotettavina käytettäväksi tässä tutkimuksessa, koska tehtävät kattavat kaikki merivoimien taistelualusluokat yhtä lukuun ottamatta. Ensimmäisten tehtävien asettamat vaatimukset operaatiotaidon ja taktiikan hallinnalle määritettiin kyselyn vastausten perusteella luodussa hahmotelmassa. Hahmotelmaa ei voida varauksetta pitää täysin kattavana, koska kyselyn otanta oli melko pieni ja vastausten taso vaihteli suuresti. Hahmotelma vastasi kuitenkin riittävän kattavasti asetettuihin tutkimusongelmiin, jotta johtopäätökset onnistuttiin luomaan tutkimuksen pääkysymyksen ratkaisemiseksi.

Kyselyn kohderyhmä koostui vuonna 2008 valmistuneista sotatieteiden maistereista. Kyselyn kohderyhmän taustoja voidaan pitää sopivina tutkimukselle. Vastaajat olivat olleet noin kymmenen kuukautta ensimmäisissä tehtävissään ja kaikilla heillä on sama koulutustausta laivastolinjan käyneinä. Kysely lähetettiin kahdeksalle henkilölle, joista lopulta kuusi vastasi. Kyselyllä määritettiin ensimmäisten tehtävien ja niiden asettamien vaatimusten lisäksi henkilökohtaisia kokemuksia kadettikoulun aikana annetun opetuksen ja oman oppimisen vastaavuudesta ensimmäisten tehtävien asettamiin vaatimuksiin. Tutkimuksen johtopäätöksien arvioinnissa tulee huomioida kyselyn mielipidepainottuneisuus todellisten tilastofaktojen sijaan. Vastaajat ovat opiskelleet 74. merikadettikurssilla, jonka opinnot olivat vanhan koulutusjärjestelmän mukaiset. Tämä saattaa aiheuttaa myös pieniä vääristymiä tutkimuksen johtopäätöksiin kun heidän kokemuksiaan verrataan nykyisen koulutusjärjestelmän mukaiseen opetukseen. Uudesta koulutusjärjestelmästä valmistuneita ei kuitenkaan vielä ole, joten tutkimuksen toteuttamiseksi valitun kohderyhmän käyttö oli välttämätöntä.

7.3 Jatkotutkimustarpeet ja -mahdollisuudet

Tämä tutkimus keskittyi laivastolinjan operaatiotaidon ja taktiikan opetuksen tarkasteluun ensimmäisten tehtävien asettamien vaatimusten näkökulmasta. Tutkimustulokset kattavat ainoastaan opetussuunnitelmien keskeisimmän sisällön ja tavoitteiden asettelun. Koska koulutusjärjestelmä on juuri muuttunut, on operaatiotaidon ja taktiikan opetussuunnitelmat tutkimuksen perusteella vielä osittain kesken. Laivastolinjan operaatiotaidon ja taktiikan opetuksen tutkimusta tulisi jatkaa keskittymällä tarkemmin valmistumisen jälkeisten tehtävien asettamiin vaatimuksiin opetussuunnitelmien sisällöllisestä ja menetelmällisestä näkökulmasta. Tutkimustulosten perusteella nousi esille käytännön koulutuksen riittämättömyys ensimmäisten tehtävien vaatimuksiin nähden. Mielestäni nykyisen koulutusjärjestelmän mukaisesta operaatiotaidon ja taktiikan opetuksesta tulisi tutkia käytännön koulutuksen määrän riittävyys sekä opetus sisältö menetelmien ja tavoitteiden osalta.

LÄHTEET

1. JULKAISEMATTOMAT LÄHTEET

Maanpuolustuskorkeakoulun esittely, <http://www.mpkk.fi/fi/esittely/> viitattu 3.1.2009

Maanpuolustuskorkeakoulun esittely,
<http://www.mpkk.fi/fi/esittely/strategia/missio.html> viitattu 3.1.2009

Maanpuolustuskorkeakoulun esittely
<http://www.mpkk.fi/fi/esittely/organisaatio/laitokset/takti/> viitattu 3.1.2009

Maanpuolustuskorkeakoulun asiakirja 2006: Sotatieteellisten perustutkintojen uudistuksen raportti

Maanpuolustuskorkeakoulu: Upseerin koulutusohjelman laivastolinjan perusopintojen eriytyvien opintojen yksityiskohtainen opetussuunnitelma, 2003

Maanpuolustuskorkeakoulu: Upseerin koulutusohjelman merivoimalinjan upseerin perusopintojen yhteisten opintojen yksityiskohtainen opetussuunnitelma, 2003

Maanpuolustuskorkeakoulu: Upseerin koulutusohjelman merivoimalinjan sotatieteiden kandidaatin tutkintojakson eriytyvien opintojen yksityiskohtainen opetussuunnitelma, 2003

Maanpuolustuskorkeakoulu: Upseerin koulutusohjelman merivoimalinjan sotatieteiden kandidaatin tutkintojakson yhteisten opintojen yksityiskohtainen opetussuunnitelma, 2002

Maanpuolustuskorkeakoulu: Upseerin koulutusohjelman merivoimalinjan sotatieteiden maisterin tutkinnon yhteisten opintojen yksityiskohtainen opetussuunnitelma, 2003

Merisotakoulun asiakirja, Sotatieteiden kandidaatin tutkinto laivastolinja 2009

Merisotakoulu, Koulutuskeskus, Joukkoyksikön taistelu (20 op) Käsikirjoitus (luonnos)

2. JULKAISTUT LÄHTEET

Clausewitz Carl von 1998: Sodankäynnistä, Art House 2005

Huttunen Mika 2005: Näkökulmia taktikkaan, Maanpuolustuskorkeakoulu, Taktiikan laitos, Helsinki 2005, s.46

Huttunen, Mika – Metteri, Jussi 2008: Ajatuksia operaatiotaidon ja taktiikan laadullisesta tutkimuksesta, Maanpuolustuskorkeakoulu, Taktiikan laitos, Julkaisusarja 2, Taktiikan asiatietoa n:o 1/2008, Edita Prima Oy Helsinki

Kääriäinen Seppo, Valtioneuvoston asetus, maanpuolustuskorkeakoulusta annetun asetuksen muuttamisesta (735/2006), Helsinki

Maanpuolustuskorkeakoulu, Opinto-opas 2008-2009, Sotatieteiden kandidaatin ja maisterin tutkinnot, Opetusala/Opintoasiainosasto, Edita Prima Oy Helsinki

Saarinen Mikko 1997: Upseerien koulutusjärjestelmän muutoksen vaikutukset merivoimien taktiikan opetukseen, Tutkielma, Esiupseerikurssi 50

Saarinen Mikko 1999: Merivoimien upseerien operaatiotaidon ja taktiikan koulutus kokonaisuutena tarkasteltuna, Diplomityö, Yleisesikuntaupseerikurssi merisotalinja 21

Salonen Joakim 2006: Tiedän ja osaan, osaan ja ymmärrän? Taktiikan osaamisen kehittyminen Maanpuolustuskorkeakoulussa, Maanpuolustuskorkeakoulu, Taktiikan Laitos, Julkaisusarja 1, Taktiikan tutkimuksia N:o1/2006, Edita Prima Oy Helsinki

3. HAASTATTELUT

Merisotakoulu, Korkeakouluosasto, Kapteeniluutnantti Sakari Soini, Puhelin haastattelu, 2.3.2009

4. MUUT LÄHTEET

Sähköpostin välityksellä suoritettu kysely laivastolinjalta valmistuneiden nuorten upseerien ensimmäisten tehtävien sekä niiden operaatiotaidon ja taktiikan hallinnalle asettamien vaatimusten määrittelemiseksi. Kysymys on liitteenä 1. Kyselyn vastaukset ovat tutkijan hallussa.

LIITTEET

- Liite 1 Kysely laivastolinjalta valmistuneiden nuorten upseerien ensimmäisten tehtävien sekä niiden operaatiotaidon ja taktiikan hallinnalle asettamien vaatimusten määrittelyä varten

Herra/Rouva yliluutnantti,

Teen pro gradu -tutkielmaani laivastolinjan operaatiotaidon ja taktiikan opetuksen tavoitteista ja tavoitteiden vastaavuudesta nuorien upseereiden ensimmäisten tehtävien asettamiin vaatimuksiin. Tällä kyselyllä on tavoitteena määrittää vastavalmistuneen upseerin tyypillisimmät ensimmäiset tehtävät sekä tehtävien asettamat vaatimukset operaatiotaidon ja taktiikan hallinnalle.

On erittäin tärkeätä, että vastaatte kyselyyn sen pienen otannan vuoksi. Kysely on lähetetty 74. merikadettikurssin laivastolinjalta valmistuneille sotatieteiden maistereille (pl. tutkinnon jatkajat/täydentäjät).

Palautathan vastauksesi 20.2.2009 mennessä sähköpostiosoitteeseen tuomas_huolman@hotmail.com

1. Mitkä ovat olleet ensimmäiset tehtäväsi valmistumisen jälkeen?

- perusyksikkö
- tehtävä
- tehtävän kesto, mikäli tehtävä on vaihtunut

2. Mitä vaatimuksia kyseiset tehtävät ja toimintaympäristö ovat asettaneet operaatiotaidon ja taktiikan hallinnalle? Huomio sodan ja rauhan ajan tehtävät. Määritä vähintään viisi vaatimusta.

Vastaamisen tueksi muutama esimerkki tehtävien mahdollisesti asettamista vaatimuksista:

- Tulee tuntea vastustajan ilmakomponentin käyttöperiaatteet
- Tulee osata aluksen ohjailu avomerellä

3. Mitkä kadettikoulussa opetetuista operaatiotaidon ja taktiikan aiheista ovat kyenneet vastaamaan tehtäviesi asettamiin vaatimuksiin? Huomio sodan ja rauhan ajan tehtävät. Määritä vähintään kaksi aiheita.

Kadettikoulun aikana teille opetettuja operaatiotaidon ja taktiikan aiheita olivat muun muassa:

- rannikko-, saaristo- ja avomerenkulku
- merimiestaito
- merivoimien kansainvälinen toiminta
- taistelualueiden käyttöperiaatteet ja käyttö eri tehtävissä
- merivoimien ase- ja johtamisjärjestelmät
- ilma- ja merisotataktiikka
- meripuolustusharjoitukset ja tulenkäytön harjoitukset
- sotapelit

4. Mitä kadettikoulun aikana opetetuista operaatiotaidon ja taktiikan aiheista olisi pitänyt opettaa enemmän? Määritä vähintään kaksi aiheita.

5. Mitä uusia opetettavia asioita tulisi ottaa huomioon operaatiotaidon ja taktiikan opetuksen suunnittelussa? Määritä vähintään kaksi asiaa.

6. Arvio asteikolla 1-5, miten kadettikoulun operaatiotaidon ja taktiikan opetus ja oppimasi asiat ovat vastanneet tehtäviesi vaatimuksiin?

1= huonosti

2= välttävästi

3= kohtuullisesti

4= hyvin

5= erittäin hyvin

Kiitos vastauksesta!